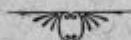

CELJE, dne 15. novembra 1903.

Popotnik.
Pedagoški

POPOTNIK.

Pedagoški in znanstven list.

Letnik XXIV.

Št. 11.

VSEBINA:

1. Fr. Hubad: Kranjski pristaši formalnih stopenj in njih kritik . . .	321
2. Viktor Bežek: Razvijajoče-upodablajoča metoda v službi „materinske šole“ in otroškega vrtca	333
3. I. Šega: Preosnova učiteljišč v Avstriji	343
4. I. Šega: Pedagoški utrinki	348
5. Književno poročilo	350
6. Razgled. Listek 351. — Pedagoški paberki	352

Last in založba

«Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev».

Izdajatelj in za uredništvo odgovoren: Rudolf Libensky.

Kranjski pristaši formalnih stopenj in njih kritik.

Nekaj odgovora. — Fr. Hubad.

(Dalje.)

IV.

Herbart-Zillerjev sistem v Nemcih.

„A v Nemcih samih Herbart-Zillerjev sistem nikjer ni več v veljavi razen na nekaterih šolah na Turinškem, in na strogo formalne stopnje, kakor jih izkušajo pri nas nekateri uveljaviti, niti najpristnejši Herbartovci v Jeni ne prisegajo več“, pravi gospod kritik na str. 2. „Pop.“ Poglejmo torej še nekoliko čez avstrijske meje!

Kako sodijo o Herbart-Zillerjevem sistemu in o formalnih stopnjah Nemci: Dittes, Wesendonck, Dörpfeld, Frick, Matzat, Dietlein, Gosche, Polack, Folz in Stoy, ki jih je hotel staviti učeni gospod med nasprotnike Herbarta, Zillerja in formalnih stopenj, smo že dokazali iz njih del samih.

Ozrimo se še po drugih! Navedli bomo samo one, katerih dela smo imeli v rokah.

V prvi vrsti naštejemo one, ki jih priporoča avstrijska učna uprava, katero hoče staviti gospod kritik v nasprotje s formalnimi stopnjami, v „instrukcijah za gimnazije“ oziroma za „realke“¹, za naše srednje šole, ki so Herbartovci oziroma pristaši formalnih stopenj.

¹ Lehrplan und Instructionen für den Unterricht an den Gymnasien in Österreich. 2. Aufl. Wien 1900, k. k. Schulbücher-Verlag. — Instructionen für den Unterricht an den Realschulen in Österreich. 5. Aufl. Wien 1899, k. k. Schulbücher-Verlag.

Ti so: Schiller¹, Frick-Richter, sedaj Fries-Menge², Schrader³, Lange⁴, Baumeister⁵.

Drugi Herbartovci in pristaši formalnih stopenj so: Regener⁶, Münch⁷, Kirsch⁸, Theodor Krausbauer (Odo Twiehausen)⁹ Seyfert-Wunder,¹⁰ lichov časopis „Deutsche Schulpraxis“¹¹, Gehrig A.¹², Böhm¹³, L. E. Seidel, dr. Julius Ernst¹⁴, Schmidt¹⁵, Theodor Hauffe¹⁶, Wendelin Toischer¹⁷, Gleichmann¹⁸, Karl Richter¹⁹, Hermann Kern²⁰, Wigel²¹, Rein²², Ziegler, Matthias, Friese²³. To so pedagogi iz najnovejšega časa, ki smo jih pregledali. Pri tem je pa treba opomniti, da še drugih Herbartovih učencev, kakor so Allihn, Hartenstein, Drobisch, Volkmann, Drbal, Nahlowsky, Just, Reich, Staude, Thrändorf, Waitz, Mager, Scheibert, Strümpell, Vogt, Ballauf, E. Barth itd., itd. in časopisov, ki jih navaja Fröhlich v citirani svoji knjigi, in drugih še navedli nismo, ker jih nimamo ravno pri roki, kakor tudi nismo omenili nemških gimnazij in realk, ki so se izrekle izrecno za Herbart-Zillerjeva načela in za formalne stopnje. Navaja jih Frick v knjigah citiranih na str. 233. „Pop.“

Torej je tudi ta trditev gospoda nasprotnika **popolnoma neosnovana**; saj priznava razven že navedenih tudi odločni nasprotnik Herbartov n. pr. Döring²⁴, da ima Herbart-Zillerjeva teorija

¹ Handbuch der praktischen Paedagogik für höhere Lehranstalten. 3. Aufl. Leipzig 1894. Reisland.

² Lehrproben und Lehrgänge, katere smo že navedli.

³ Erziehungs- und Unterrichtslehre. 2. Ausgabe der 5. Auflage. Berlin 1893. Dümmler.

⁴ Über Apperzeption. 2. Aufl. Plauen 1887. Neupert.

⁵ Handbuch der Erziehungs- und Unterrichtslehre für höhere Schulen. München 1895, 1896. Beck.

⁶ Allg. Unterrichtslehre. 2. Aufl. Leipzig 1902. Theod. Hofmann.

⁷ Geist des Lehramtes. Berlin 1903, G. Reimer.

⁸ Das erste Schuljahr. Gekrönte Preisschrift der Diesterwegstiftung. Gotha 1899. Thienemann.

⁹ Naturlehre für Volksschulen in ausgeführten Lektionen. 2. Aufl. Leipzig 1901. Dürr, in Der naturgeschichtliche Unterricht in ausgeführten Lektionen, Leipzig, E. Wunderlich.

¹⁰ Izhaja v Lipskem že 23. leto.

¹¹ Block zu Entwürfen und Beurteilungen von Lehrproben. 3. Aufl. Hannover u. Berlin 1901, C. Mayer.

¹² Praktische Unterrichtslehre für Seminaristen und Volksschullehrer. 5. Aufl. durchgesehen von Fuß, München 1902, R. Oldenburg.

¹³ Das erste Schuljahr. 6. Aufl. Langensalza 1901, Greßler.

¹⁴ Bilder aus der Geschichte der Paedagogik für katholische Lehrerseminare, Freiburg i. Br. 1898, Herder.

¹⁵ Meinungen und Wünsche zur Formalstufentheorie, Berlin 1902, Gerdes u. Hödel.

¹⁶ Die Schulrevisionen. 2. Aufl. Berlin 1899, Reuther und Reichard.

¹⁷ Theoretische Paedagogik und allgemeine Didaktik, München 1896, Beck.

posebno med zastopniki elementarne (ljudske) šole obilo in dobro organizovanih pristašev in priznava sam formalne stopnje, posebno kakor jih je razvrstil in imenoval Rein, kot popolnoma opravičene, akoravno odklanja marsikatero Herbartovo načelo.

Da, celo gospod nasprotnik sam — ali ne! prof. Štritof pravi — gospod kritik je to le prepisal iz navedene Štritofove razprave — da si stavijo naši vrli učitelji, starejši in mlajši, tudi oni, ki ne poznajo Herbart-Zillerjevih formalnih stopenj pri pouku štiri vprašanja navedena na str. 4 „Pop.“ Da tiče v teh vprašanjih Herbart-Zillerjeve formalne stopnje je gotovo. Le prezrl je cenjeni gospod nasprotnik, ki se bori za tročlensko razvrstitev, da stavi sam z učitelji vred štiri vprašanja. Že to bi ga moralo opozoriti, da se je urezal.

V.

Gospod kritik in — krojači.

Da označimo s kakimi „schlagerji“ deluje gospod nasprotnik, navedemo le en slučaj.

Na str. 99. se norčuje, da je abstrahovanje peterih formalnih stopenj — sam pa hoče le tri stopnje — podobno „krojaču, ki bi se hvalil, da naredi obleko, ki se vsakemu človeku pristoji itd.“ in se hoče skazati tudi krojaškega strokovnjaka.

Zato mu priporočamo po znanem: „Le čevlje sodi naj kopitar“ naj popraša kakega krojača ali kako učiteljico ženskih ročnih del (ali „rokodel“, kakor pravijo v Gorici) ali pa katero svojih četrtoletnic. Zvedel bo, da imajo tudi krojači oziroma učiteljice ženskih ročnih del gotova vodila za prikrojevanje obleke, da se prilega obleka tem bolj čim več smeri telesa zmeri krojač, vrhutega pa tudi, da je meriti vsakega človeka posebej in za vsako obleko posebej, predno se mu more narediti obleka, ki naj mu pristoji, da so pa smeri, po katerih se naj meri, vedno enake.

¹⁸ Über Herbart's Lehre von den Stufen des Unterrichtes. 2. Aufl. Langensalza 1891, H. Beyer u. Söhne.

¹⁹ Die Herbart-Zillerschen formalen Stufen des Unterrichtes. Gekrönte Preisschrift. 2. Aufl. Leipzig 1898, Max Hesse.

²⁰ Grundriß der Paedagogik. 5. Aufl., herausg. v. Dr. O. Willmann, Berlin 1893, Weidmann.

²¹ Die formalen Stufen des Unterrichtes. 7. Aufl. Chur 1901, Jul. Rich.

²² Rein-Pickel-Scheller, Theorie und Praxis des Volksschulunterrichtes.

²³ Ziegler, Geschichte der Paedagogik mit besonderer Rücksicht an das höhere Unterrichtswesen. München. Matthias, Prakt. Paedagogik f. höhere Lehranstalten, München 1895, Beck v. Baumeistrovi zbirki. O 2. izdaji Matthias-ove pedagogike I. 1903 pravi J. Huemer v Zeitschrift für die öster. Gymnasien, 1903 (8. in 9. zv. str. 785, 786), da ni boljše knjige voditeljice za bodoče učitelje. A jaz je še nisem dobil v roke.

²⁴ System der Paedagogik im Umriß. Berlin 1894. R. Gärtner, str. 155.

Po gospoda kritika tročlenski razvrstitvi bi moral zmeriti krojač za obleko samo tri smeri, po naši peteročlenski pa pet.

Gospod profesor se je torej opekel s svojim krojaškim primerom, kajti po njegovem navodilu narejena obleka bi bila podobna še večjemu „karnevalskemu dominu“ oziroma še večji „rjuhi“, kakor po našem kroju prirejena. Sicer se pa kaže tak domino ali taka rjuha res potrebna, a ne za nas pristaše formalnih stopenj.

VI.

Gospod kritik in šolski birokratizem.

Na str. 241. „Pop.“ pravi gospod nasprotnik: „Naše ljudsko šolstvo je močno uklenjeno v birokratske ukove“, ker so si oskrbele vse kraljevine in dežele cislitvanske, natančne učne načrte, nad katerih izvršitvijo bede raznovrstni nadzorniki. Posebno se zgraža nad kruto določbo, da je treba dovršiti v vsaki šoli iste kategorije v vsakem šolskem letu in v vseh šolskih letih skupaj neko določeno učno snov, ter jo izkazovati v tedenski knjigi itd. in (na str. 242. „Pop.“) nima upanja, da bi spoznanje, naj ima vsaka šola pravico, da si sama določi učni smoter in obseg učnega gradiva z ozirom na svoje posebne razmere, prodrlo kmalu v odločilne kroge itd.

Tudi tu se moti cenjeni gospod. Ko bi bil pregledal sedaj že **triiintrideset** let stari šolski in učni red, t. j. ministrski ukaz z dne 20. avgusta 1870. l., št. 7648, drž. zak. št. 105; min. u. l. z leta 1870, št. 119¹, bi bil našel v § 38. izrecno naročilo, naj se dogovarjajo učiteljski zbori v konferencijah o učnih načrtih, naj ustanavljajo posameznih razredov učne smotre, katere je zaradi **krajnih razmer** (mit Rücksicht auf die örtlichen Verhältnisse) **treba morebiti kako premeniti**, naj se posvetujejo o izvršitvi splošnega učnega črteža, kako je učiti vsak predmet po vseh razredih, ter naj položi učiteljski zbor svoje sklepe, **ako se pokaže, da bi bilo kje odstopiti od občnih**, ljudskim šolam sploh postavljenih pravil, po okrajnem šolskem oblastvu deželnemu šolskemu oblastvu na razsodbo. § 63. pa določa, naj ustanavlja v vsakem okraju okrajna učiteljska konferencija **od časa do časa** učni načrt ljudskim šolam v mejah zakonitih vodil in z ozirom na normalne črteže deželnega šolskega oblastva, kadar jih bode razglasilo, ter naj razdeli učno gradivo, odmenjeno ljudski šoli, po razredih in oddelkih in naj predlaga svoje sklepe po okrajnem šolskem

¹ Glej tudi za Kranjsko: Zbirka zakonov in ukazov o ljudskem šolstvu na Kranjskem. Izdal dr. Fr. Heinz, št. 12; za Primorsko pa Die wichtigsten Volksschulgesetze für die Markgrafschaft Istrien und die gefürstete Grafschaft Görz-Gradisca, Wien 1892, k. k. Schulbücherverlag str. 42, 47.

oblastvu deželnemu šolskemu oblastvu v odobrenje. **Šele na ta način** določene zahteve mora izvrševati vsak učitelj, in je odgovoren nadzornim oblastvom za dosego smotra posameznih razredov in oddelkov. Dalje je izrečeno, naj imajo učiteljski zbori in šolska oblastva vedno pred očmi, da veljajo učni smotri določeni v §§ 51. do 60. učnega in šolskega reda¹ za najvišje in se torej smejo v zmislu § 3. drž. zakona **po potrebi znižati**, posebno po dvorazrednih in ednorazrednih šolah.

Naučno ministrstvo je stalo že tedaj na edino pravem uprav Herbartovem stališču, da naj **praksa kontrolira teorijo**. Zato je izdalo najprej v §§ 51. do 60. šolskega in učnega reda obča vodila za učne načrte. Kasneje je izdalo z ukazom dne 18. maja 1874, št. 6549, min. u. l. št. 32 *provizorne normalne učne načrte za vse kategorije ljudskih šol*, po katerih naj bi izdala deželno-šolska oblastva v zmislu zgoraj navedenih paragrafov definitivne učne načrte. Pri tem je povdarjalo, da kažejo načrti učno pot le v občih vodilih, **ker so razmere po raznih kronovinah različne**.

Ko je izšla ljudsko-šolska novela z dne 2. maja 1883, ukazalo je ministrstvo zopet dne 8. junija 1883, št. 10.618, min. u. k. l. št. 17, naj se pregledajo učni načrti na podlagi novega zakona in gorej navedenega ukaza. Z razpisom dne 10. novembra 1884, ad 20.691 ukazalo je pa zopet, sklicevaje se na § 63. šolskega in učnega reda, naj imajo okrajni šolski nadzorniki z ozirom na pregledane učne načrte z dobrimi in izkušenimi ljudsko-šolskimi učitelji posebne konferencije o **izboru in porazdelitvi** učne tvarine iz realij na posamezne razrede in oddelke različnih vrst ljudskih šol.² O teh posvetovanjih naj se potem obravnava temeljito v okrajnih učiteljskih konferencijah. Končni sklepi naj se pa predlože deželnemu šolskemu oblastvu v potrdilo.

Tako je ukazovalo ministrstvo za posamezne kronovine, deželni šolski sveti pa enako za posamezne šole. Kranjski deželni šolski svet pravi v razpisu z dne 18. septembra 1888. l. št. 1836, v katerem razglašá nove načrte, da določajo ti načrti **maksimum**, kar se more zahtevati in doseči, **da se pa ne more zahtevati povsod vse, ker je dosega določenega smotra odvisna od kakovosti učencev, od njih števila, od rednega šolskega obiskovanja in bistveno tudi od osebnosti (Individualität) učiteljeve, in povdarja opetovano, da je obseg**

¹ Na mesto teh določb so stopile določbe v kasneje izdanih učnih načrtih za posamezne kronovine.

² Seveda je mislilo, da so se učitelji, ki vedno govore o svojih pravicah, poslužili že prej svojih pravic glede drugih predmetov.

v katerem se more učiti učna tvarina na različnih vrstah ljudskih šol, odvisen **od razmer**. Zato daje učiteljskim konferencijam in šolskim nadzornim organom na prosto voljo, staviti nasvete, naj se načrti in izvršilna določila zopet preuredé, **če bi po izkušnjah to kazalo**.¹

Ali je to birokratizem? In vendar ga očitajo šolskim oblastvom liberalni in konservativni učitelji in učiteljski listi in celo učeni gospod naš kritik, ker ravno teh določil ne poznajo in se svojih pravic ne poslužujejo, akoravno mora imeti vsaka šola zbirko veljavnih zakonov in naredb, akoravno je izpraševati kandidate pri usposobljenostnih izpitih tudi o šolskih zakonih in je menda gospod kritik celo komisar pri teh izpitih pred goriško komisijo, in morda tudi izprašuje kandidate in kandidatinje o ljudsko-šolskih zakonih.

Z navedenimi veljavnimi propisi se strinja tudi teorija, kakor se uči po kranjskih učiteljiščih. Primeri Lindnerjevo obče ukoslovje § 49. na str. 89 in 90: 1. Man verweile gehörig bei den Anfangsgründen. 2. Man schreite langsam vor, **lehre wenig, nehme es aber mit diesem genau**. 3. Man verfrühe nichts, und gehe bei den abgeleiteten Sätzen immer wieder auf die Grundlage zurück. 4. Man halte stets Maß beim Unterrichte, ohne eine zwecklose Vollständigkeit anzustreben, und lehre so wenig als möglich fürs künftige Vergessen. 5. Man scheidet das **Wesentliche** von dem **Unwesentlichen**“ itd. In tudi Tupetz, na katerega prisega gospod kritik, ‚Lieber wenig Stoff, aber diesen gründlich‘ (str. 54).

A dandanes je baš zabavljanje proti upravi vobče, boj proti birokratizmu najceneje sredstvo, ki daje zabavljaču ugled pred nerazsodnimi ljudmi. „Razvitek bodi počasen, korak za korakom. Vsako prehitavanje se prav gotovo maščuje. Ljudi napravlja konfuzne in nervozne in se zaključuje z negativnimi uspehi“, toži drug pedagog in očita formalnim stopnjam in birokratizmu krivdo, da učitelji te resnice ne upoštevajo pri pouku.

Ali očitanje, da bi bile krive tega formalne stopnje ali birokratizem je popolnoma neosnovano, ker smo videli da zahteva ravno učna uprava na podlagi prave priznane pedagogike, naj se postopa počasi, naj se ne prehitava, naj se upoštevajo razmere, v katerih žive in v katerih bodo živeli otroci; formalne stopnje, ki jih priporočamo, naj bi pa vodile učitelje v isto smer, ker zahtevajo premišljeno delovanje z vednim ozirom na učence, počasen razvitek, korak za korakom, in nas varujejo prehitavanja, konfuznosti in negativnih uspehov.

¹ Glej Heinz, zbirka zakonov in ukazov o ljudskem šolstvu na Kranjskem, V Ljubljani 1895, Kleinmayr in Bamberg, str. 671, 672.

VII.

Gospod kritik in pripravljanje na pouk.

V konferenciji učiteljstva goriškega okraja dne 15. oktobra 1902. l., kjer je predlagal „iz lastnega nagiba“, naj odločilni krogi ne dopuste, da bi se učiteljstvo *trapilo*¹ s pedantskim poudarjanjem metodiških teorij, ki so v svoji skrajnosti že „ad absurdum“ dovedene, in zlasti ne z imperativnim poučevanjem po formalnih stopnjah, ki jih že sami Zillerjevci opuščajo² in na str. 242., 245. in 246. „Pop.“ se izreka učeni gospod nasprotnik proti obligatorskim pismenim podrobnim preparacijam, ki so navadno v zvezi s poučevanjem po formalnih stopnjah (sic!) uvažujoč, da je podrobno pismeno pripravljanje jako dvomljive vrednosti (sic!) a nalaga baš vestnemu učitelju hudo breme ter mu jemlje itak skopo odmerjeni prosti čas³, katerega veliko bolje uporabi v samosvoje izobraženje. Na str. 243. „Pop.“ omenja gospod profesor pedagogike „kako bore malo dobička donaša goriškim četrtoletnicam brezkončno pismeno pripravljanje na praktične nastope“, i. t. d. in da so take preparacije „muka samo pridnemu in vestnemu učitelju, kajti brezvestnega tudi zahteva pismenih preparacij ne prisili do intenzivne priprave na pouk; najde že primerna sredstva, da se odtegne neljubemu trudu“.

Taki nazori učitelja pedagogike na učiteljišču so res gorostasni, gotovo jim pa bodo ploskali samo brezvestni učitelji in učiteljiščniki.

Kaj briga gospoda kritika, da veleva statut za učiteljišča z dne 31. julija 1886, št. 6031 min. uk. l. št. 50, v 12. odstavku § 18. naj se vrši priprava za praktične vaje učiteljiščnikov in učiteljiščnic po potrebi tudi pismeno.

Predsedstvo c. kr. deželnih šolskih oblastev za Primorsko pa priporoča z razpisom dne 10. avgusta 1888 l., št. 7307 ex 1887 posebno mlajšim učiteljem pismeno pripravljanje za pouk.⁴

¹ Gospod kritik ljubi „debele“ izraze, kajti: „Wo Begriffe fehlen, stellt ein Wort zur rechten Zeit sich ein“. Zabavljanje in robato govorjenje pa nadomestuje dokaze.

² Kako je s formalnimi stopnjami, dokazuje naš spis.

³ V letu je kakih 200 pravih šolskih dni za vsakdanjo šolo, v ponavljalni šoli pa na Kranjskem sedaj, ko se začenja ponavljalna šola začetkom šolskega leta, 25; torej imajo učitelji, katerim v ponavljalni šoli ni treba poučevati na leto kakih 200 dni pouka, oni, ki poučujejo tudi v ponavljalni šoli, pa kakih 225. Da pouka v obrtnih šolah v to vsoto ni všteti, je jasno. Po mestih, kjer se začenja in končuje pouk na ljudskih šolah o istem času kakor po srednjih šolah, pa traja pouk v ljudski šoli celo samo po kakih 190 dni.

⁴ Lehrpläne für die Bürgerschulen und Erläuterungen zu den Lehrplänen für die allgemeinen Volks- und Bürgerschulen des Küstenlandes, Wien 1891. K. k. Schulbücher-verlag str. 38. in 39.

Gospod glavni učitelj daje s svojimi nazori brco naučnemu ministru, svojemu nadzorniku, svojemu ravnatelju in svojim kolegom, ki zahtevajo na podlagi veljavnih propisov pismeno preparacijo, daje slab zgled svojim učencem in učenkam, učiteljem in učiteljicam, bije v oči vsem pedagogom, ki priporočajo pismeno pripravo ne-le začetnikom, ampak tudi starejim učiteljem,¹ akoravno uči sam v vzgojslovju, da je zgled učiteljev prvo pospešilo vsake vzgoje,² in bi torej moral dajati sam svojim gojenkam dober zgled tudi glede spoštovanja pedagoških načel in oblasti, ne pa neosnovano predbacivati jim kršenje veljavnih propisov in pedagoških resnic.

Njemu so se upirale pismene preparacije že kot dijaku, pravi, in to naj bo dokaz!

Seveda, saj kaže tudi njegov sestavek v letošnjem „Popotniku“, da se ne zna pripravljati. Ko bi se bil pripravil na svoj spis, t. j. ko bi bil natanko premislil, kaj hoče povedati in kako, ko bi bil preštudiral svoje vire, bi ne bil spisal neslanosti, kakoršne je zapisal.

V slepi strasti, da bi zadel kranjske pristaše formalnih stopenj in kranjsko učno upravo, ki zahteva dokaz priprave na pouk od vsakega učitelja, se je povzpel tako nizko. Pa še ne ve, da vestnim in poštenim učiteljem ni treba ukaza, treba ga je le nevestnim. Človeško društvo je pa, žalibog, tako osnovano, da zakonodajalec ne more dajati propisov samo za brezvestneže. Po gospoda kritika teoriji bi vobče ne kazalo ukazovati, kajti vestni ljudje delajo itak, kar je prav, brezvestnega pa tudi zakonite zahteve ne prisilijo do njih spolnovanja, „najde že primerna sredstva, da se odtegne neljubi zahtevi“, kakor pravi častiti gospod profesor. To bo res ‚zlata doba‘ za ves svet, ko se uresničijo te teorije; potem seveda tudi nadzornikov in ravnateljev ne bo treba, ker bo delal vsak, kakor se mu bo ljubilo. Žalostno bo le za one, ki bi se radi povspenjali do ravnatelja ali do nadzornika.

Vrhutega je dodal gospod sam iz svoje fantazije še, da se zahteva podrobna preparacija za vsak dan, le da more pobijati zopet namišljeno strašilo.

¹ Tupetz, Allgemeine Unterrichtslehre, str. 96.; Haßmann, Allgemeine Unterrichtslehre, str. 86.; Diesterweg, Wegweiser, 5. izdaja, I. str. 69.; Kehr, Praxis der Volksschule, 5. izdaja, str. 17., 21., 50. itd.

² Lindner-Tupetz, Allgemeine Erziehungslehre, Wien 1900, Pichlers Witwe und Sohn, str. 82., 83., 87., 88., 115., 119., 128. (Erziehung zur Wahrhaftigkeit), 129., 134. — Haßmann, Allgemeine Erziehungslehre, 2. izdaja, str. 82., 84., 90.—92. — Mich, allgemeinen Unterrichtslehre, 5. izdaja str. 80. — Tupetz, Allgemeine Unterrichtslehre, str. 97. — Lehrpläne für die Bürgerschulen und Erläuterung zu den Lehrplänen für die allgemeinen Volks- und Bürgerschulen des Küstenlandes, izdaja 1891. I., str. 438., 439. — Šolski in učni red § 26.

Na Kranjskem in drugod se zahteva od učiteljev, naj pišejo dnevnik, v katerem naj si zapisujejo stvarino za vsako uro, kot dokaz, da so se pripravili za pouk. Podrobne priprave se ne zahteva, akoravno jo priporočajo najbolj veljavni pedagogi, ker sodi učna uprava o učiteljih toliko dobro, da se bodo pripravili, kadar bo treba, podrobno tudi brez izrecnega ukaza.

Da pismena priprava dijakov po srednjih šolah mnogokrat nima pravega uspeha, kakor se je že prepričal gospod nasprotnik iz lastne skušnje (štr. 243. „Pop.“) je res, ali tega ni kriva pismena priprava sama na sebi ampak dejstvo, da se dijaki mnogokrat ne znajo prav pripravljati. Dijak, ki se ima pripravljati n. pr. za kako poglavje latinskega ali grškega pisatelja, se zadovolji namreč navadno, da prebere površno dotični odstavek; kjer naleti na besedo, ki mu je nekoliko neznana, jo poišče v slovarju ter zapiše v svoj zvezek, in priprava je končana. Ko bi bil navajen samotvornosti in bi vedel pravo pot, bi se ne zadovoljil s tem delom; skušal bi doseči tudi razumevanje dotičnega stavka. S tem bi se pripravljaval uspešno, prepričal bi se, da more najti tudi iz lastne moči pomen celega stavka; to bi ga veselilo, zadobil bi samozavest in zanimanje za stvar, postal bi ‚samotvoren‘ in ne trebalo bi se mu zatekati k prestavam in drugim pripomočkom, ki mu pomagajo le za hip in mu ne pripuščajo do samotvornosti in do zavesti lastne moči.

Sicer pa priprava ni tako neznansko breme, kakor jo slikajo nekateri. Črnivec - Ilešič - Janežičevo Navodilo k I. zvezku Črnivčeve „Računice“ str. 33.—69. kaže jasno, da je treba za prvo šolsko leto iz računstva samo 18 učnih slik, ki pa veljajo primerno predelane tudi v poznejšem računskem pouku.

Vrhutega pa prinaša gojenec, ki se je na učiteljišču vestno pripravljaval, iz hospitacij, od učnih poskusov in od učnih nastopov že lepo število preparacij seboj in se ponavljajo tipične naloge na vseh stopnjah in v vsakem letu skoro dan na dan.

Učna pot, ki ši jo je učitelj za podavanje črke i ustanovil, velja za vse druge črke, le da se bo dalo skrčiti pri sledečih črkah marsikaj, ker si pridobivajo učenci med tem vedno večjo spretnost. Sklep za posamezne računske operacije je za vso šolsko dobo, da za celo življenje isti, samo da ga tvori naš duh vedno hitreje, nazadnje že skoro hipno, brez pomisleka. Kdor si je določil učno pot za obravnavo enega predmeta v nazornem nauku, ustanovil si jo je tudi za vse druge itd., itd.

Pri pripravi je torej glavno a neobhodno potrebno delo, določevanje cilja in formuliranje uspeha dotične učne enote in kako je dotično novo podano osnov spraviti z vajo v popolno last učencev. Po tem se določujejo vse druge stopnje učnega postopanja.

Kdor gre na sprehod brez cilja, ne ve kam bo prišel, ali bo hodil po ravni cesti, ali bo zašel v močvirje. Zato je prvo vprašanje otroka, kateremu reče oče: „Danes pojdeva na sprehod!“ — „Kam pa?“

Kdor si ni formuliral natanko, kako bo izrazil novi stavek, novi zakon, novo pravilo, bo prišel v zadrego pri izvajanju in pri jezikovni formulaciji tega stavka, zakona ali pravila.

Vsi učitelji priznavajo in povdarjajo, „daß nur das Beste für die Jugend gut genug ist“, pa se nahajajo vendar še taki, ki mislijo, „da učitelji niso rokodelci, da bi z natančno prirezanimi, opiljenimi in primerjenimi kosci zlagali svetlo celoto brez pozitivne vrednosti“, pa bi vendar morali biti učitelji nad obrtniki že raditega, ker imajo opraviti z veliko dražjim in veliko važnejšim materijalom, z duhom naše mladine, kateri bi kazalo torej podajati še bolj natančno prirezane, opiljene in primerjene kosce, da bi se ravno zložila svetla celota pozitivne vrednosti.

Od navadnega mizarja zahtevajo naročniki, naj bodo naročena vrata popolnoma primerna dotični odprtini v zidu, od navadnega krojača zahtevamo suktnjo, ki naj se prilega popolnoma našemu telesu, od navadnega črevljarja črevelj popolnoma primeren naši nogi, navadni zidar kleplje in kleplje kamen tako dolgo, da se popolnoma zлага z drugim kamenjem v stavbi itd., le med učitelji se nahajajo še posamezniki, ki se boje za svojo prostost, če se zahteva od njih, naj si prirede učno stvarino natanko, naj si v pripravi formulirajo stavke itd. Ti gospodje ne pomislijo, da se stavijo s tem sami pod obrtnike. Vrelec znanosti tudi ne „šumi svobodno po svoji strugi“, znanost sama in večni zakoni človeškega duha mu določajo popolnoma natanko strugo.

VIII. Gospod kritik in tedniki.

Dalje gospodu kritiku ne ugaja, da morajo izkazovati učitelji v tedniku tudi predelano učno stvarino; „izpričanje učne stvarine“ mu je „tisti meč, ki visi nad našo šolsko organizacijo in posredno nad vsakim poedinim učiteljem ter tako odločuje tudi metodo“ (str. 244. „Pop.“).

S tem se zadira zopet v priznana pedagoška načela, v § 26. in 33., šolskega in učnega reda in kaže vrhutega jasno, da ne ve, čemu so tedniki.

Tedniki dajo nadzorniku pregled predelane stvarine, to je res; a to ni njih glavni namen.

Predno začne učitelj poučevati, moral bi si pridobiti pregled vse učne stvarine, kolikor je ima podajati šola svojim učencem; moral bi imeti pred očmi, da se polaga temelj na najnižji stopnji, da ima izvabiti n. pr. že v prvem šolskem letu v otroškem duhu kal, iz katere naj se razvije v teku šolske dobe ponosno drevo omike. Kar se uče n. pr. učenci v nazornem pouku prvega šolskega leta o psu ali o mački, o konju ali o

govedu, bo podlaga spopolnujoča se leto za letom, iz katere bo abstrahiriral na najvišji stopnji znake zveri pasjega in mačjega plemena, oziroma kopitarjev, dvoparklarjev in prežvekovalcev.

Iz napisovanja prve besedice v prvem šolskem letu, sestavljene iz prvih dveh glasov, katerih so se naučili abecedarčki, se razvija po zapisovanju posameznih daljših besed, kratkih stavkov itd. v teku let spisje na višjih stopnjah.

Učitelj, ki vadi v računstvu učence prvega sklepa za seštevanje, mora imeti pred očmi, da bo rabil isti sklep vso šolsko dobo, da bo rabil ta sklep kot pomožni sklep za izvajanje množenja; ko vadi sklep za množenje, da ga bo rabil tudi preosnovanega za merjenje in deljenje itd., itd. in da bodo rabili njegovi učenci te sklepe in vse, česar so se učili, vse svoje življenje.

Na najnižji stopnji se mora torej ozirati v svojem duhu na to, kako bo porabil kal v kasnejem pouku, na višjih stopnjah pa na to, kaj in kako je poučeval na nižjih stopnjah, da more uspešno in pravilno pripravljati učence na kasnejši pouk, oziroma porabljati v kasnejem pouku to, česar so se učili učenci v prejšnjem, in jih usposablja s tem za praktično življenje.

Z eno besedo, vedno mora imeti pred očmi učno stvarino vseh ljudskošolskih let.

V ta namen naj bi mu pomagali tedniki.

Iz njih more zvedeti obenem tudi, koliko tvarine more predelati v določenem času. Primerjanje učne tvarine predelane v vsakem posameznem letu v istem razredu in razmišljanje, s kakim uspehom se je zgodilo to, mu daje merilo, po katerem more končno razsoditi popolnoma sigurno, koliko se da doseči na vsaki stopnji v taki meri, da postane učna tvarina prava duševna, vedno uporabna last učencev.

Da daje pravilno in vestno spisan tednik nasledniku v poučevanju najboljšo pomoč za nadaljevanje pouka, bodi le kratko omenjeno.

Jasno je torej, kolikega pomena je vestno spisovanje tednika za vestnega učitelja, da ga torej ne pišemo za nadzornika ampak sebi in pouku na korist.

Tedniki torej niso Damoklejev meč ampak izvrstno pospešilo pouka

Sicer pa puščajo tudi ravno v tem oziru gospoda kritika vsi veljavni pedagogi popolnoma na cedilu, kajti vsi povdarjajo potrebo priprave, priporočajo pismeno, nekateri izrecno tudi podrobno pripravo, in nikdo ne meni, da bi ne kazalo zahtevati priprave od učiteljev, ker se brezvestni tako ne bodo pripravljali.

Vseh ne bomo navajali, povedali bomo le, kar pravita o tej stvari Diesterweg in Kehr, na katera se sklicuje gospod profesor tako strastno.

Diesterweg,¹ 'praktiški šolmošter' zahteva, naj se seznanjeni učitelj predno začne poučevati z vsakim predmetom kolikor mogoče natanko, in priporoča v ta namen knjigo (Leitfaden). Ker pa ne more nadomestiti nobena knjiga duha učiteljevega, zahteva, naj jo rabijo premišljeno z ozirom na svoje učence. 'Eben um den Lehrer dazu allmählig zu befähigen, verlange ich (pravi Diesterweg) **gewissenhafte Vorbereitung auf die einzelnen Lektionen, aufmerksames Beobachten während derselben und genaues Eintragen der gemachten Erfahrungen in ein dazu bestimmtes Buch nach demselben**'.

Kehr pa svetuje pismeno pripravo: 'Denn wer ohne genügende Vorbereitung in die Klasse tritt, das Lesebuch aufschlägt und nun nach augenblicklichen Eingebungen an einzelnen Stücken herumragt und sich dabei auf sein Genie verläßt, der wird oft morgen nicht mehr wissen, was er heute redet. . . . Eine sorgfältige **schriftliche** Praeparation trägt zudem ungemein zur **eigenen** Ausbildung bei, und es werden dabei besonders dem jungen Lehrer am sichersten die Schwingen zu selbständigen Ausflügen wachsen'.²

Na drugem mestu pa pravi isti pisatelj: 'Das sicherste Mittel zur Erreichung der oben gestellten Forderung (Richtigkeit des Inhaltes und Korrektheit der Darstellung des Unterrichtes) ist eine **gewissenhafte** Vorbereitung. Wenn der Lehrer bei seiner Vorbereitung die besten Bücher des betreffenden Lehrfaches gewissenhaft benützt, wenn er vor dem **Niederschreiben** seinen Praeparation **jeden Gedanken** erst in **reifliche** Erwägung zieht, wenn er nicht allein **den Inhalt** sondern auch die **Form** einer **scharfen Kritik** unterwirft, **dann sind die Vorbereitungsstunden, Segensstunden**, denn Irrthümer und **Unwahrheiten** werden dann **sicherlich vermieden**. Wer die Wahrheit und Richtigkeit des Unterrichtes über Alles stellt, muß seiner Sache **vollständig sicher** sein. Darum bereitet sich ein gewissenhafter Lehrer nicht allein vor, sondern auch nach, d. h. **sammelt die in der Schulstunde gewonnenen Erfahrungen und notiert sich diese zur Benützung für die Aufstellung des nächsten Jahres- Wochen- oder Tagesplanes**. Derartige schriftliche Notizen sind überaus wichtig. Wie der Künstler sich entwickelt und bildet, indem er seine Gedanken darstellt und festhält, so bildet sich auch der Lehrer, wenn er seine Erfahrungen tagtäglich niederschreibt'.³

¹ Citirana izdaja njegovih del, I. str. 69. sld.

² Theoretisch - praktische Anweisung zur Behandlung deutscher Lesestücke. II. Auflage von F. Martin. Gotha 1902, Thienemann, str. 40.

³ Praxis der Volksschule. 5. Auflage, Gotha 1872, Thienemann, str. 50. Glej tudi, kaj pravi Tupetz v svojem ukosloslovju str. 96.

Na istem, edino pravem stališču stoji učna uprava kranjska, in bi moral stati tudi vsak pisatelj.

Da niso le formalne stopnje v zvezi s pismenimi pripravami, pa menda vendar ni treba še dokazovati. (Konec prihodnjič.)

Razvijajoče-upodablajoča metoda v službi „materinske šole“ in otroškega vrta.

(Viktor Bežek.)

Druga učna slika.

Ubožec in bogatin.¹

V. V novi bajki, ki jo bomo sedaj čuli, se pripoveduje, česa sta si neki siromak in neki bogatin želela od Boga.²

Tudi vi želite marsičesa, zlasti od svojih staršev, n. pr. o božiču; česa si tedaj želite?

O. Obleke, igrač...

V. Pa tudi od ljubega Boga marsičesa želite. Česa pač od njega želite?

O. Da bi mamica ozdravela... Da bi bilo lepo vreme...

V. Česa si je neki želel tisti ubožec?

O. (Ugibljejo.)

V. In česa tisti bogatin?

O. (Zopet ugibljejo.)

V. No, bomo videli, česa sta si želela. Poslušajte!

Pred davnim časom je ljubi Bog še sam potoval po zemlji ter zahajal med ljudi. Nekega večera je bil že truden in noč ga je bila prehitela, predno je prišel do kakega prenočišča. — Kaj je prenočišče, to že veste.

O. (že vedo iz kake druge povesti ali pa napeljani od pripovedovalke povedo:) Prenocišče je hiša, kjer ostajajo čez noč tujci in potniki.

¹ Just, Märchenunterricht, str. 72.—80.

² Z razprtimi črkami izraža pisatelj, kakor že čitatelji vedo, napovedanje smotra.

V. Na potu pa sta bili dve hiši, vsaka na eni strani pota; pa celo različni sta bili. Ena je bila velika in lepa. In druga?

O. Je bila majhna in ubožna.

V. Čigava je bila velika hiša?

O. Nekega bogatina.

V. In mala?

O. Nekega ubožca.

V. Kaj, menite, si je mislil Bog, pri katerem naj se oglasi?

O. Mislil si je: Oglasim se pri bogatinu, ki ima veliko prostora v svoji hiši; ne bodem mu nadležen.

V. Kaj je torej storil?

O. Potrkal je pri bogatinu.

V. A kaj mislite, kaj je storil bogatin, ko je čul trkanje? — Ni odprl vrat, ampak samo okno. In kaj je vprašal Boga, katerega je imel za tujega potnika?

O. Vprašal ga je, česa želi.

V. Kaj je odgovoril ljubi Bog?

O. Prosim vas samo prenočišča.

V. In bogatin? Ni odprl vrat, da bi ga v hišo spustil, ampak je ogledoval potnika od glave do nog. In ker je ljubi Bog imel le preprosto obleko in ni bil videti, da ima mnogo denarja v žepu?

O. Tedaj je zmajal z glavo ter dejal: „Ne morem vas sprejeti.“

V. Rekel je še: „V mojih shrambah je vse polno zelišč in semen, in ako naj vsakega sprejemem, ki potrka na moja vrata, bi moral sam vzeti v roko beraško palico. Poiščite si drugod prenočišča.“

In ko je bil te besede izrekel?

O. Je zaprl okno ter pustil ljubega Boga na cesti.

Pozetek: Kako je bogatin ljubemu Bogu vrata pokazal.

* * *

V. Kaj, menite, je pač sedaj storil ljubi Bog?

O. Obrnil je bogatinu hrbet in je šel k nasprotni hiši ter potrkal.

V. Tu je bil celo drugače sprejet nego pri bogatinu.

O. Ko je potrkal, mu je ubožec takoj odprl.

V. In ko je čul potnikovo prošnjo?

O. Mu je, rekel naj vstopi in ostane pri njem čez noč.

V. Kako je govoril?

O. Le vstopite, lahko pri nas ostanete; tema je že in ne morete dalje.

V. To je ugajalo ljubemu Bogu; kaj je storil?

O. Vstopil je.

V. V hiši je bila tudi žena ubožčeva, ki je bila takisto prijazna kakor njen mož. Kako je svojo prijaznost pokazala?

O. Podala je ljubemu Bogu roko.

V. In kaj je rekla?

O. „Dobro došel! Le sedite in izpočijte se!“

V. Da in pristavila je: „Ubožna sva, pa kar imava, vam rada dava.“
— Kaj pa sta imela mož in žena doma pripravnega za kuho?

O. Krompirja...

V. Da, imela sta nekaj krompirja. Kaj sta torej storila?

O. Pristavila sta lonec krompirja k ognju.

V. Imela sta pa tudi kozo v hlevu. Kaj je torej žena storila?

O. Pomolzla je kozo, da bi imeli tudi malo mleka za večerjo.

V. In ko je bilo vse to gotovo?

O. Potem sta mizo pognila in nanjo postavila večerjo.

V. In potem?

O. No, potem so vsi trije prisedli, ljubi Bog, mož in žena, ter so jedli.

V. In ljubemu Bogu je preprosta večerja prav dobro dišala. Ali veste zakaj?

O. Ker je bil lačen in žejen.

V. Da, pa tudi zato, ker sta bila mož in žena tako dobrosrčna in postrežljiva. — Ko pa je bilo treba iti spat, sta mož in žena zopet pokazala svojo prijaznost. Imela sta samo eno posteljo. Kaj je rekla žena skrivaj možu?

O. Rekla je: „Slušaj, ljubi mož! Najino posteljo prepustiva ubogemu potniku; celi dan je hodil in je gotovo zelo truden.“

V. Kje pa naj bi potem ona dva spala?

O. Lahko sta si postala na tleh.

V. In njen mož?

O. Je bil zadovoljen.

V. Kaj je rekel?

O. „Prav rad mu ponudim najino posteljo.“

V. Kaj je potem storil?

O. Šel je k ljubemu Bogu ter ga prosil, ako mu je prav, da naj leže v njiju posteljo ter naj se pošteno izpočije.

V. Kako je govoril?

O. „Ako vam je prav, lezite v najino posteljo, da se pošteno izpočijete.“

V. Ljubi Bog se je sicer branil, ker ni hotel jemati postelje stari dvojici; toda nista odnehala, dokler se jima ni vdal ter legel v njiju posteljo. — In kje sta spala stara dva?

O. Postlala sta si na tleh ter tjakaj legla spat.

Povzetek: Kako sta ljubega Boga uboga starca prijazno sprejela.

* * *

V. Kako je bilo neki drugo jutro? — Drugo jutro sta mož in žena že za rana vstala. Ali veste, zakaj?

O. Ker nista hotela, da bi bil šel potnik dalje brez zajutрка.

V. Kaj sta torej storila?

O. Skuhala sta ljubemu Bogu kar najboljši zajutrk sta mogla.

V. In ko je ljubi Bog vstal?

O. Tedaj so zopet skupaj jedli.

V. In potem?

O. Ljubi Bog se je zahvalil in poslovil.

V. Toda predno je odšel, je hotel poplačati njiju prijaznost. Ko je bil med vrati, je rekel: „Ker sta tako milosrčna in pobožna, izrecita tri želje in izpolnim vama jih.“

O. Kaj si je ubogi mož želel?

V. Najprej večno zveličanje, ki je najpotrebnejše.

O. In potem?

V. Da bi bila on in žena vedno zdrava ter da bi imela dovolj vsakdanjega kruha.

O. In tretjič?

V. Sedaj si ni vedel ničesar več želeti. Kaj je torej rekel ljubemu Bogu?

O. Kaj drugega naj si želim nego večno zveličanje in pa, da bi bila midva ves čas svojega življenja zdrava ter bi imela za silo vsakdanjega kruha; v tretje si ne vem ničesar želeti.

V. Tedaj pa se je domislil ljubi Bog njiju male revne hiše in kaj je rekel ubožcu?

O. Ali si želiš nove hiše namesto stare?

V. Kaj je na to rekel ubožec?

O. Da, če bi bilo to možno, bi mi bilo že po godu.

V. In potem?

O. Potem je Bog ubožčeve želje uslišal.

V. Kaj se je torej zgodilo?

O. Mož in žena sta dosegla večno zveličanje, ves čas svojega življenja sta bila zdrava ter sta imela vsakdanji kruh in Bog je izpremenil tudi njiju staro hišo v novo, mnogo lepšo.

V. In potem?

O. In potem ju je Bog zapustil ter odšel.

Povzetek: Kako je ljubi Bog ubožcu tri želje izpolnil.

* * *

V. Kaj, menite, da je rekel bogatin k vsemu temu? — Bilo je pozno v jutro, ko je vstal. In ker ni imel mnogo opravila, se je naslonil na okno ter gledal venkaj. In kaj je tu videl?

O. Videl je lepo, novo hišo tam, kjer je stala sicer stara koča.

V. Tedaj je debelo pogledal ter poklical svojo ženo. Kaj ji je rekel?

O. „Žena, glej, kaj se je zgodilo! Včeraj je stala tamkaj še uborna koča, a sedaj stoji lepa, velika hiša!“

V. In bila sta zelo radovedna in rada bi bila zvedela, kako se je bilo to zgodilo. Kako je govoril bogatin svoji ženi?

O. „Idi, idi tja in vprašaj, kako se je to zgodilo.“

V. Žena je res šla ter ubožca izprašala. Kako je govorila?

O. „Od kod pa imate lepo, novo hišo? Saj je včeraj stala tu še vaša stara koča.“

V. In ubožec je vse povedal. Kako je govoril?

O. „Sinoči je prišel popotnik ter naju je prosil prenočišča in danes zjutraj pri odhodu nama je dovolil tri želje: večno zveličanje, na tem svetu zdravje in potrebni vsakdanji kruh in mesto najine stare kočice lepo novo hišo.“

V. Ko je to slišala žena bogatinova?

O. Je stekla domov ter povedala svojemu možu, kako se je bilo vse zgodilo.

V. Kako mu je govorila?

O. „Sinoči je prišel tjakaj neki mož ter ju je prosil prenočišča. Sprejela sta ga in danes pri odhodu jima je dovolil tri želje: večno zveličanje, zdravje in vsakdanji kruh in pa lepo, novo hišo.“

V. Ko je to čul bogatin?

O. Se je sam nase jezil.

V. In kaj je rekel?

O. „Kar raztrgal bi se od same jeze. Oh, da bi bil jaz to vedel! Tisti tujec je bil najprej tu pri meni, a jaz sem ga bil odpravil.“

V. Sedaj pa je bogatino žena dala dober svet. Veste, kaj mu je dejala? — „Požuri se in zajaši konja; mož še ni daleč; lahko ga dohitiš ter naprosiš, naj ti izpolni tri želje.“

Povzetek: Kako se je bogatin jezil.

* * *

V. Kaj menite, ali se je bogatino posrečilo? — Poslušal je svet svoje žene. Kaj je tedaj ročno storil?

O. Zajahal je konja ter dirjal za ljubim Bogom.

V. In ko ga je dohitel, se je izgovarjal in opravičeval. Kako je govoril?

O. „Prosim vas, oprostite, da vas včeraj nisem sprejel.“

V. In tudi laži se ni strašil, ampak je govoril nekaj o ključu od hišnih vrat. Kaj je dejal?

O. Da je iskal ključ od hišnih vrat, a med tem je bil tuji mož že odšel.

V. In naposled ga je povabil, naj se pri njem oglasi, kadar se vrne. Kako je govoril?

O. „Lepo bi vas prosil, da se pri meni oglasite, kadar se vrnete.“

V. Ljubi Bog mu tudi te prošnje ni odrekel; kako je govoril?

O. „Da, če se kdaj vrnem, se oglasim pri vas.“

V. A sedaj je prišla glavna stvar; česa je bogatin ljubega Boga še prosil?

O. Naj bi smel tudi on tri želje izreči kakor njegov sosed.

V. Veste li, kaj je ljubi Bog nato odgovoril? — Dejal je, da jih že sme izreči, toda ne bode dobro zanj in raje naj ničesar ne želi. — Ali je bil bogatin s tem odgovorom zadovoljen?

O. Ne!

V. Kako je dejal ljubemu Bogu?

O. „Le dovolite mi tri želje, si bom že kaj pametnega izbral.“

V. In ljubi Bog mu jih je dovolil. Kako je rekel bogatino?

O. „Le jahaj domov in tri želje, ki jih izrečeš, se ti izpolnijo.“

V. Česa si je bogatin neki sedaj želel? — Jahal je proti domu. In kaj je pri sebi premišljeval?

O. Premišljeval je, česa naj bi želel.

V. Da, in kaj menite, česa naj bi si bil želel?

O. Morda tudi nove hiše, ki bi bila še lepša nego sedanja njegova.

V. To mu je bilo vse premalo.

O. Morda si je želel, da bi bil še bogatejši.

V. Tudi to mu ni bilo dovolj. — Ko pa je tako premišljeval, je spustil vajete in konj je začel skakati. To ga je pa motilo. Zakaj?

O. Ker ni mogel premišljevati, česa naj bi želel.

V. A ker je konj le vedno poskakoval, kakšen je postal bogatin?

O. Jezen.

V. In v svoji jezi je izrekel željo, ne da bi bil vedel, toda ni bila dobra. Vzkliknil je: „Da bi si vsaj vrat zlomil!“ Komaj pa je bil izrekel to besedo, že se je zvalil na tla, a konj je bil mrtev ter se ni več zganil — Kaj je sedaj bogatin vedel?

O. Da se je bila izpolnila prva njegova želja.

V. Toda tolažila ga je neka misel.

O. Vedel je, da sta mu ostali še dve želji.

Povzetek: Česa si je bogatin najprej želel.

* * *

V. Ker pa je bil bogatin hud skopuh, ni hotel popustiti sedla in jermenja. Kaj je tedaj storil?

O. Odrezal ju je, si oprtil na hrbet ter šel peš domov.

V. Kaj je premišljeval pri tem iz nova?

O. Česa naj bi si želel.

V. Pa ni si mogel nič pravega izmisliti. Zakaj ne?

O. Ker mu nobena reč ni bila dovolj dobra.

V. Mislil je pri sebi: Če si tudi zaželim vsa kraljestva in vse zaklade tega sveta, bom vendar potem imel še vedno vsakovrstne želje; to vem že naprej. Jaz bi parad ukrenil tako, da mi ne bi bilo treba ničesar več želeti. — In tudi sedaj ga je zopet nekaj motilo v njegovem premišljevanju. Ali veste, kaj? — Moral je po pesku brodirati. In ker je bilo opoludne, je solnce bolj in bolj pripekalo. In sedlo?

O. Ga je tiščalo na hrbtu.

V. Tedaj mu ni bilo dobro in ozlovoljil se je. In ko se je domislil svoje žene, ki lepo doma sedi v hladni sobi ter je in pije — tedaj se je šele prav razjezil. In zopet si je želel nečesa, ne da bi bil vedel. Ali veste, kaj je tako sam pri sebi rekel? — „Oj, da bi ona sedela doma na sedlu ter ne bi mogla doli, ne pa da jaz sedlo tu na hrbtu za seboj vlačim!“ — In ko je zadnja beseda izšla iz njegovih ust?

O. Tedaj je bilo izginilo sedlo raz njegov hrbet.

V. In kaj je sedaj vedel?

O. Da se je bila izpolnila tudi njegova druga želja.

V. Sedaj pa je sklenil, da pojde domov v svojo izbo ter si izmislil kaj prav imenitnega za svojo tretjo željo. — Ko je pa domov prišel ter stopil v svojo izbo, kaj je videl?

O. Tu je sedela njegova žena na sedlu in ni mogla doli.

V. In bila je vsa iz sebe; jokala je in vpila. On pa jo je tolažil, rekoč: „Priželim ti vse bogastvo celega sveta, samo ostani na sedlu.“

— Ali je bila žena s tem zadovoljna?

O. Seveda ne.

V. Kako je odgovorila?

O. „Kaj mi pomaga vse bogastvo, če pa moram biti vedno na sedlu.“

V. In rekla je še: „Ti si me spravil s svojo željo na sedlo, pa mi še doli pomagaj.“ — Kaj je torej moral bogatin želeti, ali je hotel ali ni hotel?

O. Moral je želeti, da žena lahko stopi doli s sedla.

V. In ko je to željo izrekel?

O. Tedaj je bila tudi izpolnjena; žena je stopila s sedla na tla.

V. Kakšen dobiček je torej imel bogatin od svojih treh želj? — Samo jezo, trud in pa še konja je bil izgubil. — A ubožec? — Ravno narobe! On in žena sta mirno, zadovoljno in pobožno živela do svoje blažene smrti.

Povzetek: Druga in tretja želja bogatinova.

* * *

Igranje povesti. Eden izmed otrok je ljubi Bog, drugi bogatin, tretji njegova žena, četrti ubožec, peti njegova žena; šesti pripoveduje.

Vglabljanje.¹

V. Premislimo še enkrat bogatina in njegove tri želje. Zakaj so se mu želje tako slabo izponesle? — Nespametne želje so bile in niso prišle iz dobrega srca. Česa si je najprej želel?

O. Da bi si konj zlomil vrat.

V. In ko je bil to željo izrekel?

O. Se je takoj izpolnila.

V. In potem?

O. Potem je želel, da bi njegova žena sedla na sedlo ter ne bi mogla več z njega.

V. In kakor je bil želel?

O. Tako se je zgodilo.

V. In katero željo je moral nazadnje izreči?

O. Da bi mogla žena zopet s sedla.

V. Česa bi si bil veliko raje želel?

O. Raje bi si bil želel vseh zakladov in dragocenosti tega sveta.

V. Pa saj je bil dovolj bogat!

O. Toda hotel je biti še vedno bogatejši.

V. Da ni bil bogatin dobrega srca, je bil že tudi preje pokazal nasproti ljubemu Bogu. Kako neki?

O. Ko je ljubi Bog kot ubog potnik prosil prenočišča, tedaj ga je grdo ozmerjal ter mu pokazal vrata.

V. In tudi nasproti ubožnemu sosеду se ni vedel lepo.

O. Ko je videl, da je bil ta dobil novo hišo, ga je zavidal ter mu je ni privoščil.

V. Pa saj je pohitel za ljubim Bogom ter ga je na svoj dom povabil.

O. Toda on tega ni storil iz dobrosrčnosti, temveč ker je hotel, da bi mu ljubi Bog tri želje izpolnil kakor njegovemu sosеду.

V. Ves drugačen pa je bil ubožec! Ta si je boljše želje izvolil. Najprej?

¹ Glede teh dodatkov, ki jih večči čitatelji takoj spoznajo kot poskus tretje, četrte in pete formalne stopnje, je seveda moja sodba ista kakor glede podobnih pritiklin v sliki „Zvezdnati tolarji“. Gl. str. 307. Celo nam že znani Foltz, ki je pokusil razvijajočo-upodablajočo metodo spraviti v okvir peterih formalnih stopenj, pravi na koncu prvega dela svoje že omenjene knjige „Anleitung zur Behandlung deutscher Gedichte“ (na str. 53. spodaj): „Es ist durchaus nicht notwendig, daß man jedes Gedicht nach den fünf formalen Stufen bearbeite. Sehr oft schließt die Behandlung am besten ab mit dem ausdrucksvollen Lesen des Gedichts.“ — Sicer pa baš o tej točki kakor tudi o Foltzevi opombi izpogovorimo še resno in rezko besedo!

O. Večno zveličanje.

V. In potem?

O. Zdravje in česar je potreboval za vsakdanje življenje.

V. In na zadnje, ko mu je ljubi Bog sam ponudil?

O. Novo hišo namesto svoje stare kočice.

V. Te želje so izvirale iz dobrega srca. Kako sta ubožec in njegova žena pokazala svoje dobro srce?

O. Ko je ljubi Bog pri njiju potrkal, tedaj mu je ubožec takoj odprl in potem sta mu on in žena radovoljno vse dala, kar sta imela in nazadnje sta mu dala še svojo posteljo in sama sta si na tleh postlala.

V. Sedaj si zapomnimo:

Duša brezbožnikova želi hudo in ne privošči svo-
jemu bližnjiku ničesar. Reki 21, 10.

Zakaj?

Lomi gladnemu svoj kruh in tiste, ki so v bedi, vedi
v svojo hišo. Kadar vidiš kakega nagega, ga obleci.

Jez. 58, 7.

Zakaj?

Blagor usmiljenim, ker bodo usmiljenje dosegli.

Mat. 5, 7.

Zakaj?

Imaš li mnogo, daj mnogo: imaš li malo, daj vsaj tisto
malo z iskrenim srcem. Tob. 4, 9.

Zakaj?

Ali uganete naslednje uganke?

Zwei Köpfe, zwei Arme,

Sechs Füße, zehn Zehen:

Wie soll ich das verstehen?

Sinrock.

Du siehst es nur bei Sonnenschein;
Zu Mittag ist es kurz und klein,
Dann wäch't's bis Sonnenuntergang
Und wird dann wie ein Baum so lang.

Was bin ich doch so eigner Art!
Ich bin eine Frau und hab' einen Bart,
Hab' weißes Haar, so jung ich bin,
In meinem Kopf ist wenig drin;
Doch auf dem Kopfe desto mehr,
Das dienet mir zu Schutz und Wehr.
Und machst du mich zur Gärtnerin,
Kein Kohl bleibt in dem Garten d'rin.
Doch schlägst du mich, so hüte dich,
Ich wehre mich und stoße dich.
Nun, Kindlein, sprich, wie heiße ich?

R. Reinick.¹

¹ Priznam, da mi je čisto nedoumno, v kakšni zvezi sta zadnji zagonetki s celo povestjo.

Nastopni prevod ravno razpravljane bajke sem izvršil po besedilu bratov Grimmov.¹

Siromak in bogataš.

Pred davnim časom, ko je ljubi Bog še sam med ljudi zahajal, se je pripetilo, da je bil nekega večera truden in da ga je prehitela noč, predno je mogel priti do kakega prenočišča. Ob potu pa sta stali pred njim dve hiši, druga drugi nasproti; ena je bila videti velika in lepa, druga pa majhna in ubožna; velika je bila nekega bogatina, mala pa nekega ubožca. Ljubi Bog si je mislil: Bogatinu ne bodem nadležen; pri njem prenočim. Bogatin, ko je čul, da nekdo na vrata trka, je odprl okno ter vprašal tujca, česa bi rad. Bog mu je odgovoril: „Prenočišča prosim“. Bogatin je z očmi premeril potnika od nog do glave, in ker je ljubi Bog imel preprosto obleko ter ni bil videti, da bi imel mnogo denarja v žepu, je zmajal z glavo ter rekel: „Ne morem vas sprejeti; moje izbe so polne zelišč in semen. In ako naj sprejemem pod svojo streho vsakega, ki potrka na moja vrata, bi moral sam beraško palico v roko vzeti.“ Pri teh besedah je zaloputnil okno ter pustil ljubega Boga stati na cesti.

Tedaj pa mu je ljubi Bog obrnil hrbet ter je šel na drugo stran k mali hiši. Komaj je bil tu potrkal, že je ubožec vratca svoje kočee odprl ter povabil potnika, naj vstopi. „Ostanite čez noč pri meni“, je dejal; „tema je že in danes ne morete dalje“. To je bilo ljubemu Bogu po godu in vstopil je. Žena siromakova mu je podala roko, ga pozdravila ter dejala, da naj se posluži, češ, da nista imovita, a kar imata, dasta od srca rada. Potem je pristavila krompirja k ognju, in med tem ko se je kuhal, je pomolzla kozo, da bi imeli nekoliko mleka za večerjo. In ko je bila miza pogrnjena, je prisedel k njima ljubi Bog ter je jedel z njima in preprosta večerja mu je bila po godu, ker sta bila domačina prijazna. — Ko so povečerjali in je bilo treba iti spat, je žena skrivaj pozvala k sebi moža ter mu rekla: „Čuj, ljubi mož, nocoj si posteljeva na tleh, da ubogi potnik leže v najino posteljo ter se počeno izpočije; celi dan je hodil ter se gotovo utrudil“. — „Od srca rad“, je odgovoril on; jaz mu jo ponudim“. Potem je pristopil k ljubemu Bogu ter ga prosil, ako mu je prav, naj leže v njiju posteljo ter naj se počeno izpočije. Ljubi Bog ni hotel jemati starcema postelje, toda nista odnehala, dokler se ni vdal ter legel v njiju posteljo; sama pa sta si postlala na tleh. — Drugo jutro sta že zarana vstala ter skuhala zajutrak, kar najbolje sta mogla. Ko je bilo solnce posijalo skozi okence ter je bil vstal ljubi Bog, je zopet z njima jedel ter hotel potem odriniti. Ko pa je bit med vrati, se je obrnil ter rekel: „Ker sta tako milosrčna in pobožna, izrecita tri želje in jaz vama jih izpolnim“. Na to je ubožec odgovoril: „Kaj naj si sicer drugega želiva nego večno zveličanje in, da bi vedno, dokler bodeva živa, ostala zdrava ter bi imela vsakdanjega kruha za silo; v tretje si ne vem ničesar želeti“. A ljubi Bog reče: „Ali si ne bi želel nove hiše namesto stare“? — „Da, da“, je dejal siromak, „če bi bilo to možno, bi mi bilo pač všeč“.

¹ V zgoraj omenjeni knjigi „Kinder- und Hausmärchen“ v drugem zvezku na str. 1.—4.

Tedaj je izpolnil Gospod njiju želje, je izpremenil staro hišo v novo, ju je še enkrat blagoslovil ter je odrinil.

Bil je že beli dan, ko je vstal bogataš. Naslonil se je na okno ter zagledal nasproti novo čedno hišo, iz rdečih opek sezidano, kjer je sicer stala stara kočja. Tedaj jn ostrmel, poklical svojo ženo ter rekel: „Poglej no, kaj se je zgodilo! Včeraj je stala tamkaj še stara uborna kočja in danes že stoji lepa nova hiša. Teci tja in zvedi, kako se je to zgodilo“. Žena je šla ter je izprašala siromaka; le-ta ji je povedal: „Sinoči je prišel potnik ter je prosil prenočišča in davi pri slovesu nama je privolil tri želje: večno zveličanje, zdravje v tem življenju in povrh še vsakdanjega kruha za potrebo in na zadnje še namesto najine stare kočje lepo novo hišo“. Žena bogatinova je hitro stekla domov ter je povedala svojemu možu, kako se je bilo vse dogodilo. Mož je dejal: „Kar raztrgal bi se od jeze! Oh, da bi bil to vedel! Tujec je bil preje pri meni ter je hotel pri nas prenočevati; jaz sem ga pa zavrnil“. — „Požuri se“, je rekla žena, ter zajaši konja; lahko dohitiš tujca ter si lahko od njega izprosiš tri želje“.

Bogataš je poslušal dobri svet; oddirjal je s svojim konjem ter dohitel ljubega Boga. Govoril je izbrano in sladko ter je prosil, naj mu oprostí, da ga ni takoj v hišo spustil. „Založil sem bil ključ od hišnih vrat“, je dejal; „med tem pa ste bili vi že odšli. Ako se vrnete, se pri meni oglasite“. — „Da, da“, je rekel ljubi Bog, „ako se kdaj vrnem, se oglasim“. Tedaj je vprašal bogatin ali ne bi smel tudi treh želj izreči kakor njegov sosed. „Seveda“ je rekel ljubi Bog, „že smete, pa ne bi bilo dobro za vas, raje ničesar ne želite“. Bogatin pa je dejal, da bi si že kaj izbral, kar bi mu bilo na srečo, ako bi le vedel, da se mu želje izpolnijo. Ljubi Bog odgovori: „Jezdi domov in tri želje, ki jih izrečeš, se ti izpolnijo“.

Sedaj je imel bogatin, česar je želel; odjahal je proti domu ter spotoma začel premišljevatí, česa naj bi si želel. Ko pa je tako premišljeval ter spustil vaje, je začel konj skakati, tako da ga je vedno motil v premišljevanju, in ni mu bilo možno snovati svojih misli. . . . Zato se je naposled ujezil ter dejal ves razjarjen: „Da bi si vsaj vrat zlomil!“ Komaj je izrekel te besede, je že ležal na tleh, a konj je bil mrtev ter se ni več zganil. S tem je bila prva želja izpolnjena.

Ker pa je bil grd skopuh, ni hotel pustiti sedla in jermenja na mestu, ampak je je odrezal, si oprtil na hrbet ter je lezel peš domov. „Še imam dve želji“, si je mislil ter se potolažil. Ko pa je počasi po pesku hodil ter je opoldne solnce močno pripekalo, tedaj se je razgrel in ozlovoljil se je, kajti sedlo ga je tiščalo na hrbtu. „Če si tudi želim vseh kraljestev in zakladov tega sveta“, je dejal sam pri sebi, mi vendar pozneje pride na misel še to in ono, to vem že naprej; jaz pa bi rad tako ukrenil, da mi pozneje ne bo treba ničesar več želeti. . . .“ Pri tem pa mu je prišla na misel tudi njegova žena, kateri se tako dobro godi, ko doma sedi v hladni izbi ter se masti. To ga je prav pošteno jezilo in nevede je sam pri sebi dejal: „Oj, da bi ona sedela doma na sedlu ter ne bi mogla z njega, ne pa da ga jaz na hrbtu s seboj vlačim!“ Ko je izustil zadnjo besedo, je bilo sedlo izginilo z njegovega hrbta in tedaj je vedel, da se mu je bila izpolnila druga želja.

Tedaj mu je prav vroče postalo in spustil se je v tek. Hotel se je doma sam v izbo zapreti ter si za tretjo željo kaj imenitnega izmisliti. Ko pa je prišel domov ter odprl vrata, tedaj je sedela njegova žena sredi izbe na sedlu in ni mogla doli ter je tarnala in vpila. Tedaj ji je on rekel: „Potolaži se; priželim ti vse bogastvo tega sveta, samo ostani na sedlu“. Ona pa ga je zmerjala kot bebca ter rekla: „Kaj mi pomaga vse bogastvo tega sveta, ako po moram na sedlu sedeti; ti si me s svojo željo spravil na sedlo, torej mi pomagaj tudi doli“. Hote ali nehote je moral izreči tretjo željo, da naj bi se sedla oprostila ter lahko doli stopila; in želja se je takoj tudi izpolnila.

Torej ni imel od vseh svojih želj nič drugega nego jezo, trud, psovke in pa izgubljenega konja. Ubožca pa sta živela zadovoljno, tiho in pobožno do svoje blažene smrti.

Preosnova učiteljišč v Avstriji.

Iv. Šega.

V „Paedagogische Zeit“, ki izhaja kakor priloga dnevniku „Die Zeit“, je objavil nek strokovnjak daljši članek pod naslovom: „Zur Reform der Lehrerbildungsanstalten in Österreich“.

Ker se nam članek dozdeva nekako aktualen in primeren tudi za slovensko ozemlje, podajemo ga cenjenim bralkam in cenjenim bralcem „Popotnika“ v prevodu z dostavkom, da se v marsičem ne strinjamo popolnoma z avtorjem. Članek se glasi tako-le:

Pred nekako tremi leti se je vprašanje o preosnovi učiteljišč dokaj preresetavalo, a sedaj je zadeva nekako zaspala. Kdor pa misli, da se je to pereče vprašanje v istini dalo „ad acta“, se pa zelo, zelo moti. Preosnova se je pričela izvrševati sicer tiho, za mnoge optimiste skoro nevidno, a temeljito in utegne postati v kratkem za **ves ustroj šolstva usodepolna**. Naša visoka naučna uprava je pričela imenovati **glavnim učiteljem** na raznih učiteljiščih le **ljudsko-šolske učitelje z — ali pa brez izpita za meščanske šole**. In to imenovanje postaja čimdalje pogostejše. Ti „glavni učitelji“ se imenujejo le „glavni učitelji“, a nikdar ne „profesorji“, akoravno bi človek menil z ozirom na dotični paragraf v organizacijskem štatutu za učiteljišča, da „glavni učitelj“ je eo ipso „profesor“. A ta paragraf se molče prezira in slavna učna uprava smatra taka imenovanja le „imenovanje

glavnim učiteljem“. In ta pridevek nosi tudi marsikateri akademično naobražen „glavni učitelj“. Po pravici ali ne, nočemo preiskavati.

In ravno naslov „glavni učitelj“ skriva v sebi ono strupeno želo, ki je naperjeno proti sestavi vsega ljudskega šolstva in ki obeta biti usodepoln za učiteljstvo in ljudsko šolo.

Visoki učni upravi je jasno in umljivo, da se „glavnim učiteljem“ imenovanim iz ljudsko-šolskega učiteljstva z — ali brez meščansko-šolskega izpita — nikakor ne more podeliti naslov „profesorja“, ker to bi bilo nekako žaljenje onih, ki imajo akademično naobrazbo. — Ker se pa sedaj tako pogosto imenujejo „glavnim učiteljem“ ravno ljudsko-šolski učitelji z meščansko-šolskim izpitom¹, obeta postati ta navada — zakon. In pa, sicer še ne sankcioniran zakon, nudi raznim „šolskim bratom“ in „šolskim sestram“ kakor tudi sličnim društvom najlepšo priliko, ustanavljati privatna učiteljišča. Če bi poučevalo na državnih učiteljiščih le akademično naobraženo učiteljstvo, na raznih samostanskih pa le ljudsko-šolski učitelji ali za meščanske šole izpitani učitelji, bi taka zasebna učiteljišča jako težko dobila pravico javnosti, kajti od „šolskih sester“ vendar ne moremo pričakovati in zahtevati, da postanejo slušateljice naših univerz². Da se pa taka raznobojna učiteljišča kolikor toliko zjednačita, imenuje naša visoka učna uprava na ljubo slednjim učiteljiščem „glavnim učiteljem“ ravno le take učne moči, ki nimajo akademične naobrazbe. In to praktikiranje je največji vzrok, da je toliko zasebnih samostanskih učiteljišč dobilo pravico javnosti.

Ali to še ni glavna napaka takih imenovanj. Druga napaka je tudi še ta, ki obeta biti usodepolna za prihodnji učiteljski naraščaj. Ako bodo učiteljski naraščaj v prihodnje poučevali le taki „glavni učitelji“, ki se reprezentujejo le iz ljudsko-šolskih — in meščansko-šolskih učiteljev, postalo bo duševno obzorje le teh učiteljev precej omejeno; kajti predavanje akademično naobraženega učitelja, ki ima obširno svetovno naobrazbo, se vendar dokaj razločuje od predavanja takih glavnih učiteljev, kakoršne imenuje v sedanjem času visoka naša učna uprava.

Kam šola zabrede, ako zasedajo ljudsko-šolska mesta le takozvani „didaktični materijalisti“ brez prave duševne podlage, pokazala je dovolj jasno ravno konkordalska doba. Da se je pa šola povspela do te višine, na kateri se nahaja ravno sedaj kljub tisočerim zaprekam, se ima ravno zahvaliti inteligenciji učiteljstva, ki je ustvarila takorekoč iz nič nekaj monumentalnega. „Man warte ruhig wenige Jahre ab und man wird den

¹ Primeri najnovejše imenovanje na ljubljanskem učiteljišču!

Op. prevajalca,

² In vendar so — in sicer v novejšem času v Inomostu.

Uredništvo,

„Greuel der Verwüstung an heiliger Stätte“ sehen können, wenn man das Wissen und Können der von modernen „Hauptlehrern“ gebildeten Lehrer schon in der nächsten Zukunft mit der Intelligenz der meisten unserer heutigen Lehrer wird vergleichen wollen“.

Nekaj dobrega ima pa ta reforma vendar, ker s to reformo zgine ona napetost, katero dandanes žalibog tako pogostoma opazujemo na raznih učiteljskih, kjer delujejo akademično naobraženi profesorji in taki „glavni učitelji“. Takrat bode prišel pomen „glavni učitelj“ in „vadniški učitelj“ v svojo pravo veljavo, kajti eno leto n. pr. bo poučeval tak „glavni učitelj“ praktično kakor „vadniški učitelj“ na vadnici, a drugo leto prevzame isti „glavni učitelj“ teoretični del na učiteljišču. Če se uvede tak turnus, zgine hipoma ono umetno nasprotstvo med „glavnimi“ — in „vadniškimi učitelji“.

Kakor nadaljno vprašanje k preosnovi učiteljišč ventilira tudi vprašanje: ali mora ostati današnja vadnica še pri učiteljiščih? O osnovi in nalogi vadnic bodi onim, ki je ne poznajo, dovolj sledeče povedano. Naša učiteljišča imajo po štiri letnike, kjer se učiteljiščniki izobrazujejo v teh-le predmetih: veronauk, pedagogika, jezikovni pouk (v mešanih deželah tudi drugi deželni jezik), zemljepis, zgodovina, naravoslovje, matematika, prirodopis, kmetijstvo, risanje, telovadba in godba (gosli, glasovir, orglje in petje).

Kakor popolnilo učiteljišč je smatrati vadnico. Vadnica je ustrojena prav tako kakor vsaka ljudska šola, le s to razliko, da se zove vsak razredničar vadnice vadniški učitelj. V te vadniške razrede morajo hoditi učiteljiščniki od III. letnika dalje hospitirat, t. j., da hodijo dotični učiteljiščniki poslušat, kako se mora praktično poučevati v posameznih razredih ljudske šole. Da se pa ti učiteljiščniki vadijo tudi samostojno poučevati, prično drugo polletje tretjega letnika samostojno nastopati v posameznih razredih, t. j. ti učiteljiščniki dobe gotovo temo iz tega ali onega predmeta, recimo množenje celega števila z ulomkom. Za tak nastop se morajo pripraviti doma. Drugi dan nastopi dotični „učitelj“ v navzočnosti vadniškega učitelja, večkrat tudi ravnatelja in dotičnega „glavnega učitelja“, ki poučuje na učiteljišču ta predmet teoretično v enem razredu. Marsikateremu se dozdeva ta uravnava naravnost „imenitna“. A v istini je vse drugačna. Kajti učenci dobro vedo, da nastopajoči učiteljiščnik ni njih učitelj, temveč še sam učenec, katerega se opazuje in katerega se bo prereševalo v najtanjšem rešetju. Vzглядov imamo pa več kakor preveč, da ti vadniški paglavci — posebno višjih razredov — le premnogokrat nalašč napačno ali zmešano odgovarjajo zgolj iz namena, da spravijo mladega praktikanta iz koncepta in v zadrego. Oh, in to je veselje, kadar opazijo, kako se lovi mladi učitelj, da pride zopet v pravi tir. In ti nastopi trajajo v vseh razredih celo leto. Prepogosto se pa celo primeri, da nastopita eno uro

dva, včasih tudi več učiteljiščnikov. Da se dandanes dobe še tako kratkovidni stariši, ki uprav silijo svojo deco v tako pedagoško kliniko, to je že skoro neverjetno.

Da se učiteljiščniki izvežbajo tudi praktično, naj se jim odkažejo posamezni razredi dobrih mestnih šol, kjer bi samostojno poučevali eno leto, kakor se je to uvedlo na srednjih šolah.

Prva zahteva, ki jo tirja preosnova naših učiteljišč je: proč z vadnico! Da se pa zamore vsem učiteljiščnikom dati priliko, da absolvirajo takozvano „poskušno leto“, izda naj država več podpor v ta namen.

Važna točka v tej preosnovi je tudi vprašanje, kake predštudije imej v učiteljišče sprejeti kandidat. Sedanja zahteva je: dopolnjeno 15. starostno leto in izvršeni sprejemni rzpít. Posledica tega zakona je, da se za učiteljišče oglašajo kandidati iz „vseh vetrov“: ljudsko- in meščansko-šolski učenci, gimnazijci in realci, slednji seveda najčešče iz najnižnjih razredov, in le premnogo je vmes takih, ki vsled „svojih sijajnih uspehov naprej niso mogli“. Da je tak material kaj težko dovesti do pravih uspehov, je pač umljivo.

Reforma se bode morala torej tudi ozirati na to točko. Ker se dandanes zahteva spodnja gimnazija kakor nekaka meja izobrazbe, naj še v bodoče dovoljuje vstop v učiteljišče le takim kandidatom, ki so dovršili spodnjo gimnazijo in imajo muzikaličen posluš. Učiteljišče se naj razširi na pet let ali pa naj ostane pri sedanjih štiriletnikih.

Učni načrti naj se spremenijo v toliko, da bi se nemščina (oziroma dotični deželni jezik; opomba prevajalca) gojila intenzivneje — posebno slovstvena zgodovina. Iz svetovne zgodovine naj se črtajo kolikor mogoče razne vojske in slični krvavi dogodki, a preko tega naj se učenci seznanijo natančneje z pragmatiko, ustavoznanstvom itd. V matematiko naj se sprejmejo sopet logaritmi, a v pedagogiki naj se poučuje logika in psihologija. Tudi v orglarskem pouku naj se bolj goji gregorijansko koralno petje.

V naravoslovju se pa naj posebno ozira na somatologijo in higijeno; kajti za učitelja je prepotrebno, da si zna vsaj v prvi potrebi pomagati v raznih slučajih, ki se mu lahko primerijo tako zunaj, kakor tudi v šoli. Dokler nimamo v Avstriji zakona, ki bo ukazoval, da mora imeti vsak šolski okraj svojega posebnega šolskega zdravnika, dotlej bi moral vsak učitelj biti podkovan ravno v kar omenjeni stroki, namreč šolski higijeni. Tudi pouk v kmetijstvu naj se ozira bolj na praktičnost.

Reformira naj se dalje tudi plačilno razmerje učiteljiščnih pravih profesorjev in „glavnih učiteljev“. Nekaka pregreha je vsekakor in nepravilnost, ako se „glavni učitelji“, ki imajo le izpít za meščansko šolo, lahko pomaknejo kakor akademično izobraženi profesorji. Nekaj razlike mora pač biti med tema dvema faktorjema tudi v plači, kajti kdo se bo

potem še posvetil profesorskemu stanu, kjer je treba dolgotrajnih vseučilišnih študij, mnogo stradanja in drugih enakih neprilik, ako le pre-dobro ve, da doseže isti gmotni položaj tudi tak človek, ki morebiti kakega vseučilišča znotraj še videl ni. Vsakemu svoje! S to reformo bi se dosegel le prevelik uspeh v izobrazbi bodočih učiteljev, kajti na učiteljišča bi prihajali akademično naobraženi profesorji in menimo, da je med poukom akademično naobraženega profesorja in med poukom „glavnega učitelja“ z meščanskošolskim izpitom ali pa celo brez tega vendar nekaj razlike. Čim več profesorjev deluje na kakem učiteljišču, tem izobraženeji učitelji prihajajo iz učiteljišča. Zahteva sedanjosti je pa, narodu treba izobraženih učiteljev in ne duševnih dninarjev.

Reformira naj se tudi zrelostni izpit. Ta nestvor naj se pravzaprav odpravi, kajti modernemu človeškemu razumu nekako nasprotuje, da se lahko izreče končno sodbo o kandidatu, ki je bil izprašan eden dan, recimo, kar iz desetih predmetov. Ako se ohrani zrelostni izpit, naj bo obli-gaten za vse; torej bi se morali izpitu podvreči tudi oni kandidati, ki imajo slučajno zadnje dve leti v kakem predmetu „hvalno“. Ta matura naj bo nekaka preskušnja duševne zrelosti kandidata. Nadarjenim učencem so vse skušnje sploh prava igrača, a navadno obdarjenemu človeku je pa ravno matura večkrat uničevalka njegove eksistence. Vz-gledov več ko dovolj. Nekaka os vse te mature bi bili ti predmeti: a) vzgoje- in ukoslovje, logika in psihologija; b) učni jezik; c) matematično zemljepisje in d) zgodovina s posebnim ozirom na ustavoznanstvo. — Pismena matura naj pa obsega matematiko in učni jezik s posebnim ozirom na praktično uporabo.

Resumè vse reforme bi bile sledeče točke:

1. Za vsprejem v učiteljišče se zahteva dovršenje spodnje gimnazije;
2. profesorjem na učiteljiščih se imenujejo le akademično naobraženi profesorji, imajoči izpit za gimnazijo ali realko;
3. mesto sedanje vadbice se uvedi absolviranje poskušnje, trajajoče eno leto (Probejahr);
4. odpravi naj se matura v sedanji obliki, a mesto te uvede modernemu duhu odgovarjajočo maturo;
5. pomnože naj se učiteljišča, ki naj bodo pa ob enem v nekaki konstantni dotiki s kako kmetijsko šolo; in kar je glavni pogoj vsem tem reformam
6. učiteljske plače naj se uredi v pravičnem razmerju z drugimi državnimi uradniki, vpoštevaje § 55. — „Deficiente pecu, deficit omnia.“

Pedagoški utrinki.

Iv. Šega.

LXXXII.

1. Deški rokotvorni pouk naj se označi kot važni del ljudsko-šolskega pouka;

2. osnuje naj se zanj posebno nadzorstvo, ki bo poslovalo po zgoraj izraženih principih;

3. za rokotvorni pouk naj se določijo posebne stalne nagrade;

4. deluje naj se na to, da se osnuje rokotvorni tečaj za ljudske učitelje in sicer na ljubljanskih c. kr. mestno-obrtnih šolah;

5. deželnemu odboru se naroča, da vso zadevo resno v roke vzame in v prihodnjem zasedanju poroča o določenem uspehu.

Te resolucije je predlagal pokojni poslanec A. Klein v XI. seji dne 11. julija 1901, ki so bile tudi sprejete soglasno.

Deželni odbor je zadevo prav resno vzel v roke in jo prav temeljito preštudiral. Uspeh tega študija je odlok, ki so ga ravnokar dobila vsa vodstva kranjskih šol, glaseč se:

An alle Schulleitungen!

Der krainische Landesausschuss in Laibach hat mit Note vom 14. Juli 1903 Zl. 8657 dem k. k. Landesschulrate eröffnet, dass vom nächsten Schuljahre angefangen für den Knabenhandfertigkeitsunterricht an Volksschulen keine Remunerationen aus Landesmitteln mehr bewilligt werden, da es nicht nachgewiesen sei, dass dieser Unterricht wirklichen Nutzen bringe und sich der Landesschulrat mit Note vom 2. Februar 1902 G. 60 gegen die Erklärung des Handfertigkeitsunterrichtes als Teil des Volksschulunterrichtes aussprechen musste.

Sicer bi bilo jako hvaležno polje pokazati na podlagi statističnih izkazov, da ima ravno pouk v deških ročnih delih lepo prihodnost in da se v mnogih državah smatra ravno ta pouk tako važnim, da so ga uvedli po učiteljiščih kakor obligatni predmet, n. pr. na Norveškem, a ker se je tako deželni odbor kakor tudi dež. šolski svet izrekel proti temu pouku, potem moramo (!) že ostati pri prepričanju, da je pouk v deških ročnih delih brezpomemben. Ako na Kranjskem kedaj doživimo še to, da se bode trdilo ravnotako, da je pouk o kmetijstvu istotako odveč, se ne bomo prav nič čudili.

Da bi bil pouk v ročnih delih tako brezpomemben ravno za ljudsko šolo, no, o tem nas ne prepriča ne deželni odbor in ne deželni šolski svet, čeravno izda še toliko odredb.

Seveda, vidnega uspeha, to je mogoče celo denarnega uspeha kak pouk ne more donašati, a da se priuči šolar, ki je obiskoval eden, ali celo dva tečaja tak kurz one ročnosti, ki mu jo je treba pozneje v praktičnem življenju, tega pa ne more zanikati prav nihče.

Čeravno sta se deželni odbor in deželni šolski svet izrekla z ravnokar citovanim odlokom v principu zoper vsak pouk v deških ročnih delih,

drznemo se vendar nekaj nasvetovati, kar upamo, da hode prinašalo „einen wirklichen Nutzen“. Mesto rezbarstva, kartonaže (ali kakor pravijo v Ljubljani „škatljice delati“) in mizarstva, naj se uvede „košarstvo“.

Naš kmet si bo s tem odprl nov vir dohodkov; kajti kjer se bo pričel učiti „košarstva“, povzpel se bo ta pouk do začetka one industrije, ki bo prinašala našemu kmetu dosti kronc, a obenem ga obvarovala onega zla, ki ga poznamo pod imenom lenoba — ki je nekak vir premnogih razvad.

Obenem s „košarstvom“ se bodo pa spremenili vsi oni močvirnati kraji, kjer sedaj raste le sam loč v prave eldorade naših lovcev, ker ti kraji bodo zasajeni prekinprek z samimi vrbami.

LXXXIII.

Zahteva sedanjosti je, da ljudska šola bodi nekako na višini popolnosti. V ta namen se izdava dan za dnevom cela kopica raznih ukazov, izdajajo se razne učne slike po najnovejših zahtevah — na Kranjskem namreč — po drugih krajih so že davno v modi; izkopavajo in proučavajo se ideje mož, kateri so že davno strohneli pod gručo črne zemlje itd., itd., a da bi se pa ti faktorji, ki vrte kolo šolstva ozrli malo na naša berila in jih spravili na višino sedanjosti, o tem pa čisto nič ne debatirajo.

V izboljšanje in popolnjenje naših tako zastarelih beril dovoljujemo si objaviti le nekaj prav kratkih opomb, katere — upamo — odločilni faktorji ne prezro. Naša prva zahteva je:

Berila naj se popolnijo, da bodo odgovarjala sedanjosti. — Nekaj dokazov.

V rabi se nahajajoče III. ber. za slovenščino ima v 220. ber. sestavku „Cesar Franc Jožef I.“ str. 240. sledeči pasus: „... Ta iskrena ljubezen (razpravlja se namreč životopis našega vladarja) in udanost mnogonarodne Avstrije se je večkrat sijajno pokazala, zlasti dne 2. decembra 1873 pri slavnosti 25-letne vlade presvetlega cesarja in dne 24. aprila 1879 o sreberne poroki Njiju Veličanstev. Ta dneva sta bila praznik za 36 milijonov ljudi“.

Tako se bere v izdajah za l. 1892, 1896 in 1903. — Naša berila se torej ponatiskujejo kar tja v „en dan“. Ne vemo sicer, zakaj se prvič tu ne vzame faktično število prebivalcev dotičnega zadnjega ljudskega štetja pri posameznih izdajah; drugič, zakaj se ne navajajo tudi poznejši dogodki iz življenja našega vladarja. Po našem mnenju bi naša berila pridobila mnogo, mnogo na vrednosti, ko bi se n. pr. v izdaji iz l. 1903. navedli vsi dogodki v življenju, ki so se dovršili do l. 1903. Z l. 1879. menda nejenja usodepolno življenje našega predobrega očeta. — Kje so letnice: 1880, 1889, 1895, 1898? Menda so vendar že kritično obdelane? — Bolj drastični so berilni stavki iz zemljepisja. Berite le n. pr. posamezne razprave o posameznih deželah. Tu dobite številke prebivalcev menda ljudske štetve iz l. 1880. In te številke se vlečejo v vseh izdajah do l. 1903.

Ti nedostatki se pa ne nahajajo le v citovanem berilu, temveč v vseh, v naših šolah se nahajajočih berilih, in to je ravno nekaka površnost gotovih faktorjev z ozirom na slovenska berila.

LXXXIV.

Napredujemo, sicer počasi a vendar. V nekem „utrunku“ smo se že dotaknili nekih abnormalnosti na ljubljanskem c. kr. učiteljišču in to povodom žalostnega slučaja Bajc. Danes nam je pa javiti neko veselo vest iz deželne zbornice kranjske, kje divjá sicer divja obštrukcija za „občo volilno reformo“. Poslanci Hribar in tovariši stavili so sledeči samostalni predlog:

„Visoki deželni zbor skleni: Ces. kr. vlada se pozivlja preustrojiti s šolskim letom 1904/05 tukajšnje moško in žensko učiteljišče in z njima zvezano pripravnico tako, kakor to zahtevnjo zdrava pedagoška načela in narodnostne razmere v vojvodini Kranjski, po katerih bi tem učnim zavodom imela biti naloga odgajati učiteljsko osebje za slovenske ljudske šole.

Predlog sloni na jako obširni podlagi in c. kr. vlada bo imela jako lahko delo zadostiti tej zadevi. Kedaj se pa ta preustrojitev izvrši, je drugo vprašanje. V ministrstvu za uk in bogočastje ventilira že dokaj let vprašanje o preustrojitvi avstrijskih učiteljišč¹ sploh, a dozdeva se nam, da tiči za tem grmom neka čudovita pošast, ki preti spremeniti naša učiteljišča v nekak tak nestvor, ki bo povsem drugo, kakor modernost. Naša učiteljišča se skuša, sicer tiho, a vendar dosledno potisniti na oni nivô, da postanejo nekaka vzgajališča duševnih dninarjev.

Sosedna Nemčija in Ogrska sta že storila važen korak v preosnovanju učiteljišč. Čudno se nam pa dozdeva, da smo v Avstriji zaostali ravno sedaj za Nemčijo v tem vprašanju, vsaj nam je Nemčija vendar nekak vzor v vseh — namreč vojaških vprašanjih.

Kak uspeh bo imela ta interpelacija pokaže prihodnjost. Jako, jako pa dvomimo, da dočakamo to preosnovo že v letu 1904/05, akoravno zagotavlja „Slov. učitelj“ v svoji 19. številki „da bode učiteljišče v Ljubljani, ki je skoraj popolnoma nemško, tudi predmet obravnave v deželnem zboru“. Kedaj? Pa čakajmo, vsaj imamo časa dovolj.

Književno poročilo.

(Novosti.)

Učne slike iz nazornega nauka za I. in II. razred. (Podrobni učni načrt.) Uredil **Anton Maier**. V Ljubljani 1903. — Natisnila in založila Ig. pl. Kleinmayer & Fed. Bamberg. — Cena 2 K. — Ta knjiga podaja minimalni, podrobni učni načrt za nazorni nauk v prvem in drugem šolskem letu ter je v prvi vrsti namenjena ljubljanskim ljudskim šolam; rabila pa bode, kakor g. izdajatelj v predgovoru povdarja, z istim pridom tudi drugim učiteljem. Mi se danes radi pomanjkanja prostora omejimo na to-le naznanilo, a o priliki ocenimo knjigo natančneje.

¹ Primeri članek na str. 443. Uredn.

Druga zbirka učnih po podanih hospitacijah krškega in litijskega okraja. — Izdal Ljudevit Stiasny. — Tiskal R. Šeber v Postojni. — Cena 1 K, (po pošti 10 h več.) — Knjiga ta daje lepo izpričevalo marljivosti učiteljstva krškega in litijskega okraja, ki je vredna, da se v obče posnema. Na 79 straneh obsega 21 izdelanih učnih slik iz nazornega nauka, jezikovnega pouka, nemškega jezikovnega pouka, računanja, zemljepisja, zgodovine, prirodopisja, naravoslovja in pisanja. Natančneje morda spregovorimo o tej tudi zunanje čedno opremljeni knjigi o drugi priliki, danes ji le želimo mnogo naročnikov.

„**Mali vitez.**“ Ta veliki Sienkiewiczev roman je z 20 sešitkom, ki je pred kratkim zagledal beli svet, dospel do konca. Naroča se pri založnikih v Ljubljani in pri vseh boljših knjigarnah.

Navodilo za spisovanje raznih pisem in opravičnih listov. To je naslov knjigi, ki je ravnokar izšla v založbi J. Giontini-ja v Ljubljani. Dobi se pri založniku v Ljubljani mehko vezan komad po 1 K 60 h (s pošto 10 h več) trdo vezan pa 2 K (s pošto 20 h več).

Slovanske knjižnice, ki jo izdaja A. Gabršček v Gorici, so izšli 121. — 127. snopič obsegajoči III. in IV. del slovitega romana „**Križarji**“, spisal **Henrik Sienkiewicz**, poslovenil Podravski. — Roman obsega v celoti (s I. in II. delom) 1038 strani ter se prodaja v knjigarnah po 5 K 20 h. „Slovanska knjižnica“ bodi opetno najtopleje priporočena slovenskemu občinstvu.

Razgled.

Listek.

Starost človekova. Na Nemškem živi 778 ljudi, ki štejejo čez 100 let, na Francoskem 218, v Angliji 46, v Škotski 46, v Švediji 33, v Belgiji 5, na Danskem 2, na Španskem 431, na Srbskem 515. Najstarejši človek je 150 leten starec v Rio de Janeiru; v Novem Jorku šteje Noah Raby 130 let.

Starost papirja. Zanimivo je slišati, kaka dolgo se že poslužujejo ljudje papirja, tega tako važnega činitelja v kulturi sveta. V Evropo je prišel papir l. 1190. Prinesli so ga križarji iz Orienta. Slavni potnik Sven Hedin pa je našel blizu jezera Lop Noor pod peskom staro mesto in pod podrtinami tudi nekoliko kosov papirja. Ker to mesto leži že dolgo časa pod peskom, smelo se je tudi sklepati na silno starost papirja. Izvrstni poznavalec stare kitajščine Himly je dognal, da se je ta papir popisal med 260. in 265. l. po Kr. Tako je sedaj dokazana kitajska trditev, da so poznali gospodje s kito papir že v tretjem stoletju po Kr.

Ljudske knjižnice se na Nemškem jako množe, posebno v južnih provincijah. Društvo za „razširjanje ljudske izobražbe“ je ustanovilo od 1. januarja do 31. julija t. l. ravno 1113 knjižnic, ki imajo skupno 34.150 knjig. 119 knjižnic je takozvanih potujočih t. j., da menjajo vsako leto svoje knjige v skupnem številu 6255. Iz znane Rickert-ove ustanove se podpira 26 knjižnic in od junija t. l. je ta ustanova podarila 282 knjig.

Ali sme biti učitelj lovec? To zadevo je prav kratko rešila vlada v Wiesbadenu na Nemškem in sicer na sledeči način: Učitelj, ki hoče postati lovec, mora si kupiti lovski list. Krajni šolski svet, kateremu mora učitelj ta svoj korak sporočiti, naznani okrajnemu šolskemu nadzorniku; le-ta naznani vladi in slednja izreče: da ali pa — ne. Tamošnje učiteljstvo je do skrajnosti navdušeno o tem odloku, in kakor se čuje, je učiteljstvo tudi pripravljeno, poslati ta odlok vsem šolskim muzejem ad perpetuum memoriam.

Pedagoški paberki.

Zobovje učencev. Zdravo zobovje je prva podlaga trajnemu zdravju. Žalibog, malokdo se more ponašati z lepimi, zdravimi zobi. Neprimerno negovanje zob podkopuje zdravje tisoč in tisoč ljudi. Kako razširjena je gnilost zob, kažejo raziskavanja zdravnikov po šolah v Haagu. Izmed 5000 otrok se jih je ponašalo jedva 254 z absolutno zdravimi zobi. Vsi drugi so imeli skupaj 30.000 bolnih zob, kar da 5 bolnih zob na enega otroka povprečno. To je uničujoča kritika današnjih zdravstvenih razmer. — Učitelj ima mnogo prilike svariti mladino pred slabim ravnanjem z zobovjem in jih opozarjati na velepomembno pravilno negovanje tega važnega činitelja pri zdravju našega telesa.

Švicarsko šolstvo je lepo razvito. Za 3 milijone prebivalcev vzdržuje 5633 narodnih šol, katere pohaja 483.058 otrok. Učiteljev je 10.116, torej ima en učitelj povprečno 47 nčencev. Letni stroški za šole iznašajo 30 milij. frankov.

Indijanske povesti čitajo prě sami indijanski otroci ravno tako navdušeno kakor naši otroci. Tako poroča V. A. Jung v svoji knjigi „Na pragu novega sveta“. Zakaj pač? Ker čitajo tam o Indijancih marsikaj, česar med njimi ne najdeš, ker se ti ljudje slikajo tako, kakršni niso. Jung je takšne knjige pobiral in jih zamenjal z zdravim čtivom. Čas bi bil, da bi se pri nas slaba duševna hrana za otroke po zakonu prepovedala. — Knjiga „Na prahu nového sveta“ je izšla v založništvu časa. Stane 3 K. Ta knjiga je res nekaj posebnega, kakor je posebna zemlja, v katero nas vede. Pristen, markanten kos ameriškega življenja.

Pomožne šole na Nemškem se prav lepo razvijajo. Kakor znano, so te šole namenjene onim slaboumnim otrokom, ki ne morejo v šoli tako napredovati, kakor zdravi. Na 1000 prebivalcev se mora vselej računati eno slaboumno dete. Leta 1898. je bilo takšnih šol 52, danes jih je že 174, ki vse delujejo z lepimi uspehi. Želeti bi bilo, da se ta človekoljubna uprava udomači tudi pri nas v Avstriji, zlasti v nemških krajih, kjer je po statistiki največ slaboumnih otrok.

VABILO.

Drugi redni občni zbor „Slovenske Šolske Matice“ bo v nedeljo, dne 27. decembra 1903 ob 10. uri dopoldne v „Mestnem domu“ v Ljubljani po nastopnem dnevnem redu:

1. Pozdrav predsednika.
2. Poročilo tajnikovo o društvenem delovanju.
3. Poročilo blagajnikovo o dosedanji denarni upravi.
4. Odobrenje računov o društvenem gospodarstvu.
5. Proračun za prihodnja tri leta.
6. Odobrenje poslovnika.
7. Govor ravnatelja g. H. Schreinerja o prihodnji smeri društvenega delovanja.
8. Volitev a) 9 odbornikov in treh namestnikov, b) treh presojevalcev računov.
9. Nasveti posameznih članov, ki pa se morajo vsaj do 5. decembra 1903 naznaniti odboru, da jih poprej odobri in postavi na dnevni red.

Ob 2. uri popoldne bo istotam predavanje profesorja g. V. Bežka o razvijajoče-upodabljaljoči metodi.

Po treh letih bo stopil odbor zopet pred društvene člane, da jim poda verno sliko o svojem delovanju v prvi triletni upravni dobi in da prejme od njih navodila za bodočo dobo. Zato vabi odbor vse p. n. društvenike, da se v kolikor možno obilem številu udeleže občnega zbora.

ODBOR „SLOVENSKE ŠOLSKE MATICE“ V LJUBLJANI

dne 10. novembra 1903.

H. Schreiner
predsednik.

Fr. Gabršek
tajnik.

Natečaji.

Št. 745

Nadučiteljska služba.

II. Na štirirazredni ljudski šoli v Laporju se bode do Velike noči 1904 stalno namestila nadučiteljska služba z dohodki po III. krajnem razredu in s prostim stanovanjem. — Prosilci za to mesto naj vložijo svoje prošnje, s spričevalom usposobljenosti in zrelostnega izpita, ter pri prvem stalnem nameščenju tudi z domovnico opremljene, predpisanim potom pri krajnem šolskem svetu v Laporju do 30. novembra 1903. Izprašani morajo biti tudi iz veronauka ter iz obeh deželnih jezikov.

Okrajni šolski svet Slov. Bistrica dne 17. oktobra 1903.

Predsednik: Attems.

Učiteljske službe.

Št. 1263

Na enorazredni ljudski šoli v Libojah, III. krajevni razred, se bo o Veliki noči 1904 popolnilo mesto učitelja oziroma učiteljice. — Pravilno opremljene prošnje se naj postavnim službenim potom vložijo do dne 15. grudnia 1903 pri dotičnem krajnem šolskem svetu.

Predsednik: Apfaltrern.

Celje, dne 10. grudnia 1903.

Št. 1436

C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani razpisuje novo učiteljsko mesto, ki se podeli moški učiteljski moči, katera bo v prvi vrsti nameščala obolele in zadržane učitelje in učiteljice mestnega šolskega okraja. — Pravilno opremljene prošnje je predlagati uradnim potom pri c. kr. mestnem šolskem svetu v Ljubljani najkasneje do 10. decembra t. l. Na zakasnele in nedostadne prošnje se ne bo oziralo.

C. kr. mestni šolski svet ljubljanski, dne 10. novembra 1904.]

Št. 1443

Na II. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani je popolniti mesto stalnega učitelja. — Pravilno opremljene prošnje je uradnim potom vlagati pri c. kr. mestnem šolskem svetu najkasneje do 5. decembra t. l. — Na nedostatno opremljene prošnje se ne bo oziralo.

C. kr. mestni šolski svet ljubljanski, dne 5. novembra 1903.

NAZNANILO!

Pri vseh knjigotržcih je dobiti po K 1.60

Navodilo k I. zv. Črnivčeve Računice

Založila Slovenska Šolska Matica.

Ódbor.

POPOTNIK

Izhaja 15 dne vsakega meseca v zvezkih
in stane

na leto 6 K, pol leta 3 K, četrt leta 1 K 50 h.

Naročnina in reklamacije

sprejema „Zavezin“ blagajnik Fr. Luznar v Kranju. — Rokopise pa je pošiljati ravnatelju M. J. Nerat-u v Maribor, Kokoschinegallee.